बारबर्दिया नगरपालिका

राजस्व सुधार कार्ययोजना
(Revenue Improvement Action Plan)

नगरपालिकाको कार्यालय
जयनगर, बर्दिया, लुम्बिनि प्रदेश

दस्तावेज / प्रतिवेदन

दस्तावेज :	बरबर्दिया नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना
सहयोग	लुम्बिनि प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
परामर्शदाता :	गभर्नेन्स एण्ड सोलुसन प्रा.लि.काठमाडौं
मिति :	२०७८

कृतज्ञता ज्ञापन

बरबर्दिया नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यलाई सफल बनाउन सहयोग पुऱ्याउनु हुने नगरपालिकाका अध्यक्ष श्री दुर्गाबहादुर थारु, उपाध्यक्ष श्री अञ्जु दहित, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा कार्यपालिका सदस्यहरू, नगरपालिकाको कर्मचारीहरू,लगायत सबैमा परामर्शदाताको तर्फबाट हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं । त्यसैगरी, यस कार्यमा रचनात्मक सुझाव तथा सहयोग प्रदान गर्नुहुने सरोकारवालाहरूमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं ।

गभर्नेन्स एण्ड सोलुसन प्रा.लि.काठमाडौं

विषय सूचि

परिच्छेद-एकः परिचय ५

१.१पृष्ठभूमि ५

१.२ राजस्व सुधार योजनाको औचित्य ६

१.३ उद्देश्य ७

१.४ विधि तथा प्रक्रिया ७

१.४.१ सन्दर्भ सामग्री संकलन तथा अध्ययन ७

१.४.२ तथ्याङ्क संकलन ७

१.४.३ कार्यशाला गोष्ठी ८

१.४.४ अन्तिम कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना ८

१.४.५ अन्तिम प्रतिवेदन ८

१.५ सीमा ८

परिच्छेद-दुईः नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय १०

२.१ नगरपालिकाको गठन तथा नामाकरण १०

२.२ भौगोलिक तथा प्राकृतिक अवस्था १०

२.३ आर्थिक अवस्था ११

२.४ नगरपालिकाको मानवीय संसाधन ११

२.५ नगरपालिकाको भौतिक सम्पत्ति १२

परिच्छेद – तिनः राजश्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता १३

३.१ नगरपालिको राजश्व अधिकार सम्वन्धि कानुनी व्यवस्था १३

३.२ आन्तरिक आयका परिचालनको वर्तमान अवस्था १४

३.३ आन्तरिक राजश्व संकलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण १५

३.३.१ (कर राजश्व र गैर कर राजश्व) १५

३.३.२ गैर कर राजस्व १९

परिच्छेद -चार : आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा अवस्था २२

४.१ राजस्व परामर्श समितिकने संस्थागत संरचना २२

४.२ आय संकलनको संस्थागत क्षमता २२

४.३ आय संकलनको संस्थागत व्यवस्था तथा क्षमता २३

४.४ राजश्व परिचालनमा रहेका सवालहरु २४

परिच्छेद - पाँच राजश्व सुधार कार्ययोजना २६

५.१ राजश्व सुधार कार्ययोजना २६

परिच्छेद -छ :आगामी तिन वर्षको आय प्रक्षेपण ३२

६.१ राजश्व सुधार कार्ययोजनाको आधारमा राजश्व प्रक्षेपण ३२

६.२ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण ३४

परिच्छेद –सातः अपेक्षित नतिजा ३७

परिच्छेद – आठः अनुगमन तथा मूल्यांकन ३८

८.१ निष्कर्ष र सुझाव ३९

अनुसूची १ : सन्दर्भ सामग्री संकलन तथा अध्ययन ४१

अनुसुचि २ः तथ्यांक/सूचना संकलनका फारम ४१

अनुसूची ३ : राजस्व परिचालन तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यशालाको उपस्थिति विवरण ४८

परिच्छेद-एकः परिचय

१.१पृष्ठभूमि

दश बर्षे शसस्त्र द्वन्द्व, २०६२/६३ को लोकतान्त्रिक आन्दोलन तथा तत्पश्चातको मधेस आन्दोलनको जगमा स्थापित संघिय लोकतान्त्रिक गणतान्त्रिक व्यवस्थाले परिकल्पना गरेको संघीय शासन व्यवस्थालाई मुर्तरुप दिन संविधानसभामार्फत घोषित नेपालको संविधानले सम्पूर्ण शासन व्यवस्थालाई सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्वको सिद्धान्तका आधारमा संघ प्रदेस र स्थानीय तह गरी तीन राजनीतिक तहमा विभाजन गरेको छ । यी तीन तहले नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, स्वाधीनता, राष्ट्रिय हित, सर्वांगीण विकास, बहुदलीय प्रतिस्पर्धात्मक लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक संघीय शासन प्रणाली, मानव अधिकार तथा मौलिक हक, कानूनी राज्य, शक्ति पृथकीकरण र नियन्त्रण तथा सन्तुलन, बहुलता र समानतामा आधारित समतामूलक समाज, समावेशी प्रतिनिधित्व र पहिचानको संरक्षण गर्ने कुराको प्रत्याभूति संविधानले नै गरेको छज्ञ ।

अनुसूची-५ मा संघिय सरकारका ३५ वटा अधिकार सूची, अनुसूची-६ मा प्रदेशका (२१ वटा अधिकार सूची, अनुसूची-७ मा सङ्घ र प्रदेशका २५ वटा साझा अधिकार सूची, अनुसूची-८ मा स्थानीय तहका २२ वटा अधिकार र अनुसूची-९ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका १५ वटा साझा अधिकार सूची निर्धारण गरी बर्तमान संविधानले तीनै तहमा अधिकार सम्पन्न सरकारको स्थापनाका लागि मार्ग प्रसस्त गरिदिएको छ ।संविधानले प्रदान गरेको अधिकारका आधारमा बनेका संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारहरु आफैमा त्यस्ता शक्तिशाली तहहरु हुन जसले संबिधानको दायरा भित्र रही पूर्ण स्वायत्तताका साथ काम गर्ने क्षमता राख्छन् । तसर्थ राजनीतिक परिवर्तनको अपेक्षा बमोजिम भएको रुपान्तरणकारी परिर्वतनले समुदायको घरदैलोमा अधिकार मात्र पुऱ्याएको छैन स्थानीय तहका राजनीतिक व्यक्तित्वहरुलाई आफ्नो क्षेत्रमा विकास र सम्बृद्धि ल्याउन क्षमता प्रर्दशन गर्ने अवसर पनि प्रदान गरेको छ । बलियो इच्छा शक्ति र दीर्घकालिन सोचयुक्त राजनीतिक नेतृत्वहरुले आगामी आगामी केहि वर्ष भित्र आफ्नो पालिकालाई सँच्चिकै नमुना बनाउन सक्ने अवसर पाएका छन् । जसले अन्तत्वगत्वा नागरिकको जिवनयापनलाई सहज र सुविधाजनक बनाइदिन्छ । नागरिकका आधारभूत आवश्यकता पूरा गर्ने क्रममा सबैभन्दा पहिले भौतिक पूर्वाधार विकास हुन जरुरी छ। तर यसका लागि स्थानीय तहले पर्याप्त आर्थिक स्रोत व्यवस्थापन गर्नुपर्छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन- २०७४ को दफा ६९ (२) मा उल्लेख भए अनुसार स्थानीय तह आफैंले उठाएको राजस्व तथा आयबाट प्राप्त रकम, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान तथा अन्य रकम, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान तथा अन्य रकम, कुनै व्यक्ति, संघ वा संस्थाबाट प्राप्त रकम स्थानीय तहका आयस्रोत हुन सक्छन। यस्तै राष्ट्रिय प्राथमिकताका आधारमा स्थानीय सरकारकालागि नेपाल सरकारले विदेशी सरकार, निकाय, संघ-संस्था वा व्यक्तिबाट लिएको वैदेशिक सहायताबाट उपलब्ध गराएको रकम, अन्य स्थानीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान तथा अन्य रकम, आन्तरिक ऋणबाट प्राप्त रकम तथा स्थानीय तहलाई अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम पनि स्थानीय तहको आयस्रोत हुन सक्छ। तर स्थानीय तह आफैंले सङ्कलन गर्नसकेको आय वा राजस्व रकमका आधारमै स्थानीय तहमा दिगो विकासको सम्भावनाको आँकलन गर्न सकिने भएकाले सबै पालिकाले आन्तरिक आयस्रोत सङ्कलनमै विशेष ध्यान दिन जरुरी छ। बाह्य आयलाई संघीय सरकार वा प्रदेश सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको क्षेत्र एवं कार्यक्रम वा शीर्षकमा तोकिएको सर्त वा मापदण्ड पूरा गरेर मात्र खर्च गर्नुपर्ने भएकाले स्थानीय तहलाई आन्तरिक आय प्रयोगको तुलनामा बाह्य आयको प्रयोग त्यति सहज नहुन सक्छ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन- २०७४ को परिच्छेद ९ (दफा ५५-६२) मा उल्लेख भए अनुसार पालिकाले सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, भूमिकर (मालपोत), घरजग्गा बहाल कर, व्यवसाय कर, बहाल बिटौरी शुल्क, पार्किङ शुल्क, जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर तथा बिभिन्न प्रकारका सेवा शुल्क

[१] नेपालको संविधान, २०७२

शीर्षकहरूबाट आय सङ्कलन गर्नसक्ने देखिए पनि सबै स्रोत समान रूपमा बिभिन्न दृष्टिकोणले सम्भाव्य नहुन सक्छ। कर तथा गैरकर दुबै स्थानीय तहका आफ्नै आयस्रोत हुन तापनि यसको सङ्कलनमा प्रभावकारिता ल्याउन स्थानीय तहकै आन्तरिक प्रशासनिक क्षमता बढाउनुपर्ने हुनसक्छ। कर प्रगतिशील विशेषता र सङ्कलन सम्भाव्य हुँदैमा स्थानीय तह सबल एवं सक्षम हुने होइन। स्थानीय स्रोत सङ्कलनमा सक्षम बनेमात्र स्थानीय तहको सबलता प्रमाणित हुनसक्छ। यसका लागि एकातर्फ सबै करदाताको तथ्याङ्क सहितको अभिलेख व्यवस्थापन गरी त्यो अभिलेखलाई समय-सापेक्ष परिमार्जन गर्न जरुरी छ भने अर्कोतर्फ सङ्कलित करको प्रयोगमा करदाता सन्तुष्ट हुनुपर्छ अर्थात् सङ्कलित स्रोतलाई पारदर्शी तरिकाले खर्च गर्नुपर्छ। स्थानीय तहलाई अधिकार सम्पन्न बनाउने सन्दर्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन- २०७४ ले नागरिकसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने धेरै अधिकार निक्षेपण गरेको छ। स्थानीय तहले पारदर्शी तरिकाले आफ्ना क्रियाकलाप अगाडि बढाए मात्र सबै नागरिकलाई करको दायरामा ल्याउन सजिलो पर्छ। स्थानीय तहमा गरिने क्रियाकलापको पारदर्शिताले जनमानसमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने भएकोले सम्भव भएसम्म प्रतिनिधिमूलक तरिकाबाटै भए पनि विकास निर्माणका क्रियाकलापमा करदातालाई निर्णय प्रक्रियादेखि कार्यान्वयन तहसम्म संलग्न गराउन सके कामको गुणस्तर कायम गर्न र आयस्रोत सङ्कलन गर्न सहज हुनसक्छ।

सिमित नागरिकलाई असीमित कर वा बढी दरमा कर लगाएर भन्दा थोरै कर दरमा धेरै करदाता समेट्दै धेरै कर सङ्कलन गर्न सक्नुलाई कर प्रशासनको सक्षमता मानिन्छ। नागरिकको विकासका आवश्यकता पूरा गर्नका लागि पर्याप्त आर्थिक स्रोत आवश्यक पर्छ। जुन स्थानीय तहले सम्पत्ति कर सङ्कलनलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको छ, उसले आफ्ना नागरिकको आवश्यकता दिगो ढङ्गले पूरा गर्ने सम्भावना बढी हुन्छ। वर्तमान सन्दर्भमा आउदा बर्षहरु स्थानीय सरकारकालागि प्रारम्भिक तयारीको वर्ष भएकाले सबै स्थानीय तहले सम्भावित स्थानीय आयस्रोत व्यवस्थापनमा सक्रियता देखाउनसके पछिसम्मका लागि परनिर्भरता घटाउन सकिने सम्भावना छ।

१.२ राजस्व सुधार योजनाको औचित्य

वैधानिक रुपमा नै स्रोत साधनमाथि उल्लेख्य अधिकार प्राप्त भएको लामो समयसम्म पनि आन्तरिक स्रोत तथा राजस्व कमजोर रहने र निरन्तर संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदानमा नै भर पर्नुपर्ने अवस्था भएमा स्थानीय सरकारको स्वायत्तता तथा दीगोपनमा प्रश्न चिन्ह लाग्ने सम्भावना रहन्छ । यस परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय सरकारहरूले समयमै कानुनले अख्तियारी दिएका क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्वको सम्भावना अध्ययन गरी कानुनसम्मत रुपमा राजस्वको क्षमता विस्तार गर्दै जानु आवश्यक हुन जान्छ । नेपालको राज्य सञ्चालन संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको हुने तथा राज्यशक्तिको प्रयोग तीनवटै तहका सरकारले गर्ने व्यवस्था नेपालको संविधानले गरेको छ । स्थानीय सरकारले आ-आफ्नो क्षेत्रमा गर्ने विकास निर्माण कार्यलाई व्यवस्थित गरी जनचाहना अनुरुप सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन ठूलो लगानी आवश्यक देखिन्छ । यसका लागि स्थानीय सरकारलाई संघ र प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध हुने विभिन्न अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँड बाहेक स्थानीय राजस्व अधिकार अन्तर्गत विभिन्न कर तथा सेवा शुल्क, पर्यटन शुल्क तथा दण्ड जरिवाना जस्ता गैर कर लगाउने अधिकार प्रदान गरिएको छ । साथै स्थानीय सरकारले अन्य स्वदेशी संघसंस्थाबाट अनुदान रकम प्राप्त गर्न सक्ने, नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिएर वैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन सक्ने तथा नेपाल सरकारको सहमति लिएर वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण लिन सक्ने कानुनी व्यवस्था समेत रहेको छ । संवैधानिक अधिकार भित्र रही स्थानीय सरकार संचालन ऐनले आन्तरिक आय परिचालन गर्न सक्ने उल्लेख्य अधिकार दिएको भएता पनि स्थानीय तहका सरकारहरूले ती अधिकारलाई ऐनको प्रावधान अनुसार व्यवस्थित राजस्व सुधार कार्ययोजना : बारबर्दिया नगरपालिका तथा न्यायोचित तरिकाले पूर्ण रुपमा परिचालन गर्न सकिरहेको स्थिति छैन । यसको मुख्य कारणमा स्थानीय सरकारको संरचना नयाँ भएकोले त्यसका लागि आवश्यक नीति तथा कार्यविधि,

संगठनात्मक व्यवस्था, सूचना तथा तथ्याङ्कको स्थापना, आयको सम्भाव्यता अध्ययन, नियन्त्रण प्रणालीको स्थापना आदिको स्थापना तथा अभ्यासको कमी हुनु रहेको छ । राजस्व प्रक्रियामा सुधारका लागि गाउँपालिकाको नेतृत्वमा सहभागितामूलक पद्धति अवलम्न गरी राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ । कार्यक्रमले गाउँपालिकाका प्रतिनिधि, कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवाला पक्षहरूलाई राजस्व परिचालनको क्षेत्रमा अभिमुखीकरण, आन्तरिक आय सुधारका लागि समस्या तथा अवसरहरूको पहिचान गरी कार्ययोजना तयारी तथा आयको प्रक्षेपणलाई मार्गदर्शन गर्ने दस्तावेज हुँने हुँदा गाउँपालिकाले प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाहरूको आकार आँकलन गर्न सहज हुनेछ । राजस्व प्रक्रियामा सुधारका लागि बढैयाताल गाउँपालिकाको नेतृत्वमा सहभागितामूलक प्रक्रिया अवलम्वन गरी राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ । यस दस्तावेजको एक प्रमुख उपलब्धीका रुपमा गाउँपालिकाका प्रतिनिधि, कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवाला पक्षहरूले राजस्व परिचालनको क्षेत्रमा आधारभूत अभिमुखीकरण प्राप्त गर्नुका साथै गाउँपालिकाको आन्तरिक आय सुधारका लागि समस्या तथा अवसरहरूको पहिचान भएको हुनेछ र मुख्य उपलब्धीका रुपमा गाउँपालिकाको कार्ययोजना तयारी भएको हुनेछ तथा आयको प्रक्षेपणलाई मार्गदर्शन गर्ने दस्तावेज तयार भएको हुनेछ.

१.३ उद्देश्य

यस अध्ययनको समग्र उद्देश्य बरबर्दिया नगरपालिकाको आन्तरिक आयको विद्यमान अवस्था तथा आन्तरिक स्रोतका संभावनाहरुको विश्लेषण गरी प्रक्षेपण सहितको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार गर्नु हो । यस उद्देश्यको प्राप्तिका लागि देहाय अनुसारका सहायक उद्देश्य निर्धारण गरिएको छ :

- प्रचलित कानूनको भावना र उद्देश्य अनुसार बरबर्दिया नगरपालिकाको वर्तमान राजस्व प्रशासन सम्बन्धी नीति कार्यक्रमहरु तथा कार्यान्वयन तौरतरिकाहरुको वस्तुनिष्ठ समीक्षा गर्ने
- राजस्व सुधार कार्ययोजनाको आवश्यकता र महत्वबारे बरबर्दिया नगरपालिकाका पदाधिकारीहरुलाई अभिमुखीकरण गर्ने ।
- बरबर्दिया नगरपालिकाको वर्तमान राजस्व प्रशासनसम्बन्धी नीति, कार्यक्रम तथा राजस्व दरवन्दी सम्बन्धमा सरोकारवालाहरुको धारणाको पृष्ठभूमिमा आवश्यक परिमार्जनका लागि सिफारिस गर्ने
- आधुनिक राजस्व प्रशासनसँग सम्बन्धित सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक पक्षहरुको पृष्ठभूमिमा नयाँ नयाँ क्षेत्रहरुको पहिचान, बिद्यमान राजस्व प्रशासनलाई करदातामैत्री बनाउन आवश्यक नीति, कार्यक्रम सहित आगामी आ.व.२०७८।०७९ लागि आन्तरिक आय सम्बन्धी अनुमानमा संसोधन सहित आगामी ३ आ.व.का लागि राजस्व प्रक्षेपण तथा सुधार कार्ययोजना सिफारिस गर्ने ।
- बरबर्दिया नगरपालिकाको आन्तरिक आय बृद्धिका सम्भावनाहरू पहिचान गरी आय सुधार रणनीति सहितको आन्तरिक आय सुदृढिकरण कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- बरबर्दिया नगरपालिकाको राजस्व प्रक्षेपण, बजेट अनुमान तथा सूचना प्रणालीमा सहयोग गर्ने ।

१.४ विधि तथा प्रकिया

यस राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाकालागि राजस्वसँग सम्बन्धित विविध सामग्रीहरूको अध्ययन, राजस्वसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा सूचना संकलनका लागि आवश्यक फारामहरूको निर्माण, तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण, कार्ययोजना तर्जुमाका लागि सहभागितामूलक छलफल, कार्यशाला गोष्ठी तथा प्रस्तुतीकरण जस्ता विधिहरू प्रयोग गरिएको थियो । अध्ययनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरूलाई देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

१.४.१ सन्दर्भ सामग्री संकलन तथा अध्ययन

अध्ययन कार्यको प्रथम चरणमा परामर्शदाता विज्ञहरुबाट विभिन्न स्रोतबाट सन्दर्भ सामाग्रीहरू संकलन तथा पुनरावलोकन गरिएको थियो । यस क्रममा अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरिएको मुख्य सामग्रीहरू **अनुसूची १** मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४.२ तथ्याङ्क संकलन

सन्दर्भ सामग्रीको अध्ययन तथा विश्लेषण पश्चात् परामर्शदाताहरूबाट तथ्याङ्क तथा सूचना संकलनका लागि आवश्यक फारमहरूको विकास गरिएको थियो । नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्यक्रमको सन्दर्भमा तथ्याङ्क संकलनको लागि प्रयोग गरिएको फारम **अनुसूची २** मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

अध्ययनका क्रममा नगरपालिका कर्मचारीहरुको समन्वयमा निम्न क्षेत्रगत तथ्याङ्क एवं सूचनाहरू संकलन गरियो :

- गत वर्ष तथा चालु वर्ष चैत्र मसान्तसम्मको यथार्थ आय विवरण
- राजस्व प्रशासनिक व्यवस्था तथा सूचना प्रवाह सम्बन्धी विवरण
- चालु वर्षको आर्थिक ऐन तथा नीति तथा कार्यक्रम र बजेट
- आन्तरिक आय संकलनको अवस्था, स्रोत, क्षेत्र तथा दर सम्बन्धी विस्तृत विवरण
- आन्तरिक आय संकलनको संभावित नयाँ क्षेत्रहरू सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचना ।

१.४.३ कार्यशाला गोष्ठी

बरबर्दिया नगरपालिकाको आयोजनामा २०७८ साल पौष २२ गते राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन तयारीका लागि एकदिने कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरिएको थियो ।

कार्यशाला गोष्ठी नगर प्रमुखको अध्यक्षतामा नगरपालिकाको उप प्रमुख वडा अध्यक्ष ज्युहरु राजश्व परामर्श समितिका सदस्यहरु नगरपालिकाको कर्मचारीहरु तथा उद्योगी तथा व्यापारीहरुक गरी जम्मा १५ जनाको उपस्थिति रहेको थियो । उपस्थितिको विवरण **अनुसुचि ३** मा रहेको छ ।

१.४.४ अन्तिम कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना

बरबर्दिया नगरपालिकाको आयोजनामा २०७८ साल फाल्गुन २९ मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुति तथा सो उपर सुझाव संकलन तथा राजस्व परामर्श समितिलाई थप प्रभावकारी बनाउने उपायहरुमाथी छलफलका लागि एकदिने कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरिएको थियो । कार्यशाला गोष्ठी नगरपालिकाको अध्यक्ष उपाध्यक्ष तथा स्थानीय राजस्व परामर्श समितिका तथा कार्यपालिका सदस्य ज्युहरुको उपस्थिसतमा एक दि‍ो कार्यशाला गोष्ठि आयोजना गरी सुझावहरु संकलन गरिएको थियो ।

१.४.५ अन्तिम प्रतिवेदन

नगरपालिकाको राजस्वसंग सम्बन्धीत मूख्य सरोकारवाला पक्षहरूले मस्यौदा प्रतिवेदन अध्ययन गरी सुझाव तथा सल्लाहरू प्रदान गुर्नभएको थियो । त्यसैगरी मस्यौदा प्रस्तुति तथा छलफल कार्यक्रमबाट पनि विभिन्न सुझाव तथा सल्लाहरू प्राप्त भएको थियो । यसरी प्राप्त सार्न्दभिक सुझाव तथा सल्लाहहरूलाई समावेश गरी यो अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरिएको हो ।

१.५ सीमा

बरबर्दिया नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको क्षेत्र व्यापक रहेको भएता पनि सिमित स्रोत साधन, विगतका वर्षहरूको प्रयाप्त सुचनाको अभाव, सिमित समयका कारण यस अध्ययनका सीमाहरू देहाय अनुसारका रहेका छन् :

- यो प्रतिवेदन प्रमुख रुपमा कार्यालयको अभिलेख, दस्तावेज प्रतिवेदन तथा द्वितीय स्रोतहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूको आधारमा तयार गरिएको छ । यसको अलावा अध्ययन तथा विश्लेषण कार्य बरबर्दिया नगरपालिकाका सम्बन्धित शाखाका कर्मचारीहरू तथा अन्य सरोकारपक्षहरूसँग भएको छलफलबाट प्राप्त सूचनाहरू समावेश गरिएको छ ।

- पारिएको तथ्याङ्क संकलन फाराम अनुसार प्राप्त तथ्याङ्कहरू विभिन्न कार्यालयहरूको अभिलेख तथा स्थलगत अध्ययनबाट संकलन गरिएको छ ।
- बारबर्दिया नगरपालिकामा भएको अभिलेख र सरोकारवालाहरूको छलफलबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा आयका स्रोत सम्बन्धी तथ्याङ्कहरू संकलन गरिएको छ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले दिएको राजस्व अधिकारको आधारमा राजस्व सम्बन्धी अध्ययन तथा विश्लेषण गरिएको छ ।
- यो प्रतिवेदनमा राजस्व सुधार कार्ययोजनामा उल्लेख भएका क्रियाकलापहरुलाई प्राथमिकिकरण गरी आगामी निंवाचित नयाँ जनप्रतिनिधिहरुले समय सापेक्ष परिमार्जन गर्न सक्नेछन ।

परिच्छेद-दुईः नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१ नगरपालिकाको गठन तथा नामाकरण

नेपालको लुम्बिनी प्रदेश को बर्दिया जिल्लामा पर्ने यो बारबर्दिया नगरपालिका नेपाल सरकारको मिति २०७३ साल फाल्गुन २७ गतेको निर्णयानुसार गठन भएको नगरपालिका हो । साविक बानियाभार, पदनाहा, मगरागाडी र धधवार सहित ४ गाविस समाहित गरि यो नगरपालिकाको निर्माण भएको हो ।

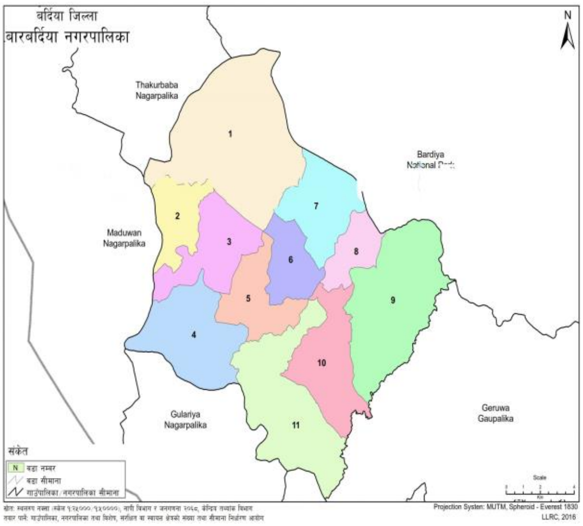

बारबर्दिया नगरपालिका सविकका चारवटा गाविसहरु बनियाभार, पदनाहा, मगरागाडी र धधवार समायोजन भइ निर्माण भएको हो । बारबर्दिया शब्द थारु समुदायको बाह्र जना बर्दिवाहरु (ग्वालाहरु) सँग सम्बन्धित रहेको भन्ने जनविश्वास रहेको छ । जस अनुसार धेरै वर्ष पहिले यस क्षेत्रमा थारु समुदायको बाह्र जना बर्दिवाहरु गाई, गोरु चराउना जंगलमा गए र देउतालाई वलि दिने भनी नाटक गर्दा दश जना बर्दिवाहरु लोप भए । बाँकी दुईजना गाउलेको डरले आ–आफ्नो घाँटी रेटी मृत्यु बरण गरे । बार जना बर्दिवाहरु मरेको उक्त स्थानमा गाउलेहरु बरहो बरदिया मण्डप निर्माण गरी पुजापाठ गर्न थाले । यस नगरपालिकाको वडा नं ५ मा रहेको ऐतिहासिक, साँस्कृतिक धरोहरको रुपमा रहेको उक्त बरहो बरदिया (बारबर्दिया) मण्डपकै नामलाई आधार मानी स्थानीय समुदायको माग बमोजिम नै नगरपालिकाको नाम बारबर्दिया नामाकरण हुन गएको हो भन्ने स्थानीयहरुको भनाई रहेको छ ।

२.२ भौगोलिक तथा प्राकृतिक अवस्था

यस नगरपालिकाको सिमाना पूर्वमा बाँसगढी नगरपालिका, पश्चिममा मधुवन नगरपालिका, उत्तरमा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र ठाकुरबाबा नगरपालिका तथा दक्षिणमा गुलरिया नगरपालिका रहेको छ ।
साविक बानियाभारु, पदनाहा, मगरागाडी र धधवार सहित ४ गाविस समाहित गरि यो नगरपालिकाको निर्माण भएको हो । बारबर्दिया नगरपालिका बर्दिया जिल्लाको मध्य भागमा २८ डीग्री २६ मिनेट देखि २८ डीग्री ३६ मिनेट उत्तर अक्षांश सम्म र ८१ डीग्री ३० मिनेट देखि ८१ डीग्री ५० मिनेट उत्तर देशान्तर सम्ममा अवस्थित रहेको छ । २२६.९ वर्ग किमी क्षेत्रमा फैलिएको यस नगरपालिका समुन्द्री सतहदेखि करिव १७५ मिटर उचाईमा रहेको छ । उत्तरी भागमा पूर्व पश्चिम लोकमार्ग र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको मद्यवर्ती क्षेत्रसँग आवद्ध रहेको यस नगरपलिकाको पूर्वमा ग्याङ नदी (बाँसगढी नगरपालिका), पश्चिममा बबई नदी (ठाकुरबाबा र मधुवन नगरपालिका), उत्तरमा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र दक्षिणमा गुलरिया नगरपालिका र बढैया ताल गाउँपालिका सँग यो नगरपालिका जोडिएको छ ।
बारबर्दिया नगरपालिका समुद्र सतह देखि करिव १७५ मी. उचाइमा रहेको छ । यस क्षेत्रको हावापानी उष्ण मनसुनी देखि समशितोष्ण प्रकारको रहेको छ । वार्षिक सरदर वर्षा ११३० मि.मि. हुने गरेको यस नगरपालिका क्षेत्रको अधिकतम तापक्रम ४३ डीग्री सम्म पुग्ने गर्दछ भने न्यूनतम तापक्रम ७.५ डिग्री सेल्सियसमा झर्ने गर्दछ ।बारबर्दिया नगरपालिकामा विभिन्न खालका प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरु रहेका छन् । बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको क्षेत्र, मध्यवर्ती क्षेत्र, सतखलवा ताल, सदाशिव मन्दिर, बरहो बरदिया मण्डप, बनबाबा मन्दिर, शिवमन्दिर, कुमुराघाट मन्दिर, महादेब मन्दिर, बनदेवी मन्दिर, राधाकृष्ण मन्दिर, फेनापति मन्दिर लगायतका विभिन्न मन्दिरहरु तथा खैरनीको सीससार क्षेत्र जस्ता सम्पदाहरु यस नगरपालिकाका आक्रर्षणहरु हुन् । थारुजातिको मौलिक संस्कृति पनि यस क्षेत्रको

विशिष्ट साँस्कृतिक पहिचान बोकेको छ । यसैगरी, प्रत्येक वर्ष माघ महिनामा माघीको अवसरमा यस नगरपालिकाको कुमरागाउँमा कुटिमेला लाग्ने गर्दछ । वडा नं. ५ मा अवस्थित सदाशिव मन्दिर नगरपालिकाको प्रमुख साँस्कृतिक धरोहरका रुपमा रहेको छ । व्राह्मण, क्षेत्री, थारु, मधेसी, दलित, मगर, गुरुङ, र राजी जातीको बसोबास भएको यस नगरपालिकामा मुख्यतय दशैतिहार, कृष्णजन्माष्टमी, नागपञ्चमी, माघी, बडका आईतवारी, तीज, होली, वुद्धजयन्ती, ल्होसार आदी चाडपर्वहरु मनाइन्छन्

तालिका नं.१ वडागत रुपमा घरधुरी तथा जनसंस्या

			२०७२			
वडा नं.	**साविक गाविस वा नपाको नाम**	**वडा नं.**	**घरधुरी**	**पुरुष**	**महिला**	**जम्मा**
१	बनियाभार	१,२	१४६१	३६५८	३८३१	७४८९
२	बनियाभार	३,४,५	१०९०	३०३०	३१४१	६१७१
३	बनियाभार	६,७,८,९	१४३५	३८३४	३९४७	७७८१
४	पदनाहा पदनाहा	१,२,५,६,७,८,९ ३,४	१२१३	३९३१	३८४४	७७७५
५	मगरागडी	१,३	१३८०	२९५४	२८८४	५८३८
६	मगरागडी	२,४	१३४८	३५८३	३४७८	७०६१
७	मगरागडी	५,६,७,८	१४४९	३८८१	३७७३	७६५४
८	मगरागडी धधवार	९२,७	१३३१	३६२१	३५४८	७१६९
९	धधवार	३,६	१५२२	३९२९	३९८२	७९११
१०	धधवार	१,४,९	१६९७	४३२८	४२०५	८५३३
११	धधवार	५,८	११४४	३२०८	३०५९	६२६७
जम्मा			१५०७०	३९९५७	३९६९२	७९६४९

२.३ आर्थिक अवस्था

यस नगरपालिकाको जनसंख्याको परिवारिक आयश्रोतका सन्दर्भमा कृषि उत्पादनमा सबै भन्दा बढी १३०२२ घरपरिवार संलग्न भएकोमा औषत आम्दानी रु. ४४,३४७.७३ रहको छ । आयको आकारका आधारमा १ लाख देखी डेढ लाख सम्मको आय हुने घरपरिवारको (२४.८ प्रतिशत) बाहुल्यता रहेको छ भने सबैभन्दा कम रु ४० हजार भन्दा कम आय हुने परिवारको छ । पेशाका आधारमा उमेरगत जनसंख्याको वर्गिकरण गर्दा अन्नवाली,दलहन वाली, तेलहन वाली ,तरकारी आलु,फलफुल कृषि तथा पशुपालनमा संलग्न जनसंख्या सबैभन्दा बढि ३३७९४ रहेको छ । कूल ९६.६७ प्रतिशत घरपरिवार उत्पादनमा अभ्यस्त भएकोमा १२ है महिना खान पुग्ने तथा बचत हुने परिवार १५.९४ प्रतिशत छन् । नगर क्षेत्रमा प्रति घरधुरी औषत वार्षिक खर्च रकम रु. ६४,४०३.७ रहेको देखिन्छ । खर्चका विभिन्न शिर्षकहरु मध्ये सबैभन्दा धेरै खानामा ३१.६ प्रतिशत खर्च हुने गरेकोमा सबैभन्दा कम संचारमा ४.७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस नगर क्षेत्रमा बैदेशिक रोजगारका लागि महिला तथा पुरुष भारत, खाडी मुलुक लगायतका विश्वका अन्य मुलुकमा गएका मध्ये ७०.१ प्रतिशत भारत गएका छन् ।
बारबर्दिया नगर भित्रका विभिन्न प्रकृतिका व्यापार व्यवसायहरु उद्योग तथा बाणिज्य का रुपमा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय बर्दियामा दर्ता भएका छन्

२.४ नगरपालिकाको मानवीय संसाधन

तालिका नं. २ नगरपालिकाको मानवीय संसाधन

क्र.स.	प्द	संख्या	जम्मा पदपूर्ति
१	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	१	१

२	अधिकृत नवौं (शिक्षा)	१	१
३	अधिकृत आठौं(शिक्षा)	१	१
४	लेखा अधिकृत	१	१
५	अधिकृत छैठौ प्रशासन	३	३
६	अधिकृत आठौं(कृषि)	१	१
५	ईन्जिनियर (सिभिल/ वि.एण्ड आ)	२	२
८	लेखा सहायक	१	१
९	सहायक पाँचौ	१०	५
१०	सब इन्जिनियर	७	३
११	कम्प्युटर अपरेटर	१	१
१२	महिला विकास निरिक्षण	१	१
१३	सर्भेक्षक	१	१
१४	प्रा.स.(शिक्षा)	१	१
१५	सहायक चौथो	९	८
१६	सह लेखापाल	१	१
१७	स.म.वि.नी.	१	१
१८	असई	६	४
१९	स.क.अ.	१	१
२०	प.स्वा प्राविधिक (भेट)	२	१
२१	प्रा.स. (कृषि)	२	१
२२	ना.प.स्वा.प्रा. (भेट) चौथो	२	२
२३	कृषि प्रसार सहायक चौथो	१	१
जम्मा			४३

२.५ नगरपालिकाको भौतिक सम्पत्ति

यस नगरपालिकाको कार्यालय कार्यालय आफ्नै कार्यालय भवनमा संचालनमा रहेको छ । नगरपालिकाको कूल ११ वडा कार्यालयहरुमा ४ वटा वडा कार्यालयहरु आफ्नै कार्यालय भवनमा संचालनमा रहेका छन्। ७ वटा वडा कार्यालय भवन भाडामा संचालनमा भईरहेको छ । करिव १८ कट्टा जग्गामा भवन निर्माण कार्य हुदै गरेको छ । साथै २ वटा स्कारपियो, ३२ वटा मोटरसाईकल, १ वटा जे.सी.बी, १ वटा रोलर र १ वटा टिप्पर रहेकोछन् ।

परिच्छेद – तिनः राजश्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता

स्थानीय तहलाई प्राप्त राजस्व सम्बन्धी अधिकार र सो अधिकार कार्यान्वयनका लागि भएका कानुनी व्यवस्था समेतका आधारमा आन्तरिक स्रोततर्फ यस नगरपालिकाको राजस्व संकलनको अवस्था, सम्भावना, समस्या तथा चुनौतीहरु शिर्षकगत् रुपमा विश्लेषण गरिएको छ ।

३.१ नगरपालिको राजश्व अधिकार सम्वन्धि कानुनी व्यवस्था

नेपालको संविधान, २०७२ अनुसूची ८ अनुक्रम ४ बमोजिम नगरपालिकालाई सम्पत्ति कर, भूमीकर (मालपोत), सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, घर बहाल कर, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर र घर जग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर, पर्यटन शुल्क, सेवा शुल्क दस्तुर (नक्सापास दस्तुर समेत), दण्ड जरिवाना जस्ता राजस्व अधिकार प्रदान गरेको छ भने संघीय कानुन स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले ती राजस्व अधिकारको थप व्याख्या गरेको अवस्था छ । जस अनुसार बारबर्दिया नगरपालिकाभित्रको घरजग्गाको मूल्यको आधारमा एकिकृत सम्पत्तिकर वा धरजग्गाकर जसको बिकल्पको रुपमा मालपोत वा भूमिकर, घरजग्गा वहालकर, पूजिगत लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसायकर, रिक्सा, टांगा, अटोरिक्सा, इ रिक्सामा सवारीकर, उन, खोटो, वनकस कवाडीमाल, जीवजस्तुको हाड, सींग, प्वाख छालाको व्यवसायिक उपयोगमा जडिवुटि, कवाडी र जीवजन्तुकर, आफुले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत वहाल विटौरी शुल्क, आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ सेवा उपलब्ध गराए बापत पार्किङ शुल्क लगाउन पाउने गरी कानूनी व्यवस्था गरेको छ । त्यसै गरी आफुले निर्माण, संचालन वा ब्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार वा उपलब्ध गराएको खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई, ढल निकास, सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदिमा, अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्याङकन र सिफारिस सम्बन्धी कुनै सेवामा सेवा शुल्क लगाउन पाउने व्यवस्था गरेको छ ।

यसै गरी दस्तुर तर्फ एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, बिद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म, सहकारी, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम, ट्युशन, कोचिग, औषधीपसल, प्लटिङ, ढुंगा, गिटी, वालुवा, माटो, खरिढुंगा, स्लेट जस्ता वस्तुको सर्वेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग, नक्सापास, पंजिकरण, सिफारिस, जग्गा नापजांच, वस्तु तथा सेवा बिक्रि, ढुङा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुङा आदि प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी कार्यको दर्ता अनुमति वा नविकरण गर्दा दस्तुर लिन सक्ने व्यवस्था गरेको छ ।

यसै गरी नेपालको संविधान तथा अन्तर सरकारी बित्त हस्तान्तरण ऐन २०७४, राष्टिय प्राकृतिक श्रोत तथा बित्त आयोग ऐन २०७४ अनुसार संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार बीच बाँडफाँड हुने व्यवस्था अनुसारको राजस्व अधिकार देहाय बमोजिम :

क) संघ तथा प्रदेश कानुनको आधारमा स्थानीय तहमा प्राप्त हुने

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको सञ्चालन ब्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कुलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी
- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको संचालन ब्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी

- खानेपानी महसुल
- स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई सेवा शुल्क
- स्थानीय स्तरमा जडिबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार उत्पादन, संकलन, प्रसोधन र वजार व्यवस्थापन
- जनरल अस्पताल, नर्सिङ होम, निदान केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाको दर्ता, सञ्चालन अनुमति
- स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, नविकरण
- इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर, केवल, तारविहिन टेलिभिजन प्रसारण अनुमति, नविकरण
- स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता

ख) स्थानीय तहमा संकलन भई बाँडफाँड हुने

- **बिज्ञापन कर :** स्थानीय तहले विज्ञापन कर लगाउने र उठाउने । यसरी उठेको रकम स्थानीय तहलाई ६० र प्रदेशलाई ४० प्रतिसतका दरले बाँडफाँड हुने ।
- **मनोरञ्जन कर** : मनोरञ्जन करको दर निर्धारण प्रदेशले गर्ने र स्थानीय तहले संकलन गर्ने । यसरी संकलन भएको रकममध्ये स्थानीय तहलाई ६० र प्रदेशलाई ४० प्रतिसतका दरले बाँडफाँड हुने ।
- **घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क** : घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर निर्धारण प्रदेशले गर्ने र स्थानीय तहले संकलन गर्ने । यसरी संकलित रकममध्ये स्थानीय तहलाई ६० र प्रदेशलाई ४० प्रतिसतका दरले बाँडफाँड हुने ।

ग) प्रदेश तहबाट संकलन भई वाँडफाँड हुने

- सवारी साधन (टांगा, रिक्सा, अटो रिक्सा, विद्युतिय रिक्सा बोहक) करको दर निर्धारण तथा संकलन प्रदेशले गर्ने र संकलित रकममध्ये प्रदेशले ६० र स्थानीय तहले ४० प्रतिसत पाउने गरी बाँडफाँड हुने ।

३.२ आन्तरिक आयका परिचालनको वर्तमान अवस्था

तालिका नं: ३ आन्तरिक आयका परिचालनको वर्तमान अवस्था

क.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण	संकलन भएको/नभएको	दर निर्धारणको अवस्था
क.	**कर तर्फ**			
	भूमि कर (मालपोत)	छ	छ	छ
	एकीकृत सम्पीत्त कर	छ	छैन	छ
	सवारी कर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)	छैन	छैन	छ
	घर जग्गा बहाल कर	छ	छ	छ
	व्यवसाय कर	छ	छ	छ
	जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर	छ	छैन	छ
ख.	**अन्य राजस्व**			
	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुङ्गा आदि प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी शुल्क	छ	छैन	छ
	नक्सापास दस्तुर	छ	छ	छ
	व्यक्तिगत घटना दर्ता शुल्क	छ	छ	छ
	वहाल विटौरी शुल्क	छ	छ	छ
	पार्किङ्ग शुल्क	छैन	छैन	
	अस्पताल सञ्चालन		छैन	

क.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण	संकलन भएको/नभएको	दर निर्धारणको अवस्था
	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क		छैन	
	स्थानीय खानेपानी महसुल		छैन	
	स्थानीय विद्युत महसुल		छैन	
	केवलकार, टेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प, जिपफलायर, प्याराग्लाईडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्वन्धी सेवा तथा ब्यवसायमा सेवाशुल्क		छैन	
	निर्माण, सञ्चालन र ब्यवस्थापन गरेका स्थानीय पुर्वाधार तथा सेवामा सेवा शुल्क (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, ढल निकास, सडकवत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायमशाला, **पर्यटकिय स्थल**, **हाटवजार**, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदि	छ	छ	छ
	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क	छ	छ	छ
	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका ब्यापारिक फर्म	छ	छ	छ
	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क	छ	छैन	छ
	वडा मार्फत गरिने सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर	छ	छ	छ
	दण्ड जरिवाना	छ	छ	छ

३.३ आन्तरिक राजश्व संकलनको प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना विश्लेषण

नगरपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम आन्तरिक स्रोततर्फ संकलन गर्ने राजस्वमध्ये यस नगरपालिकाले हाल उठाइरहेका विद्यमान तथा संभावित नयाँ आय क्षेत्रहरुको संभावनाको विश्लेषणात्मक अध्ययन यस शिर्षक अन्तर्गत गरिएको छ ।

३.३.१ (कर राजश्व र गैर कर राजश्व)

क) क) एकीकृत सम्पत्ति कर

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले नगरपालिकालाई आफ्नो क्षेत्रभित्र तोकिएको दरमा एकीकृत सम्पत्ति कर लगाउन सक्ने अधिकार प्रदान गरेको छ । ऐनले सबै स्थानीय सरकारलाई २०७५ साउन १ गतेबाट हाल लिदैआएको मालपोत (भूमीकर) कर परिवर्तन गरी अनिबार्य रुपमा एकीकृत सम्पत्ति कर उठाउने पर्ने वाध्यकारी ब्यवस्था गरेको भएतापनि चालु आ.व.को आर्थिक ऐनले स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा ५५ र ५६ खारेज गरी एकीकृत सम्पत्ति कर सम्बन्धी विद्यमान कानूनी व्यबस्थामा परिवर्तन गरेको र सम्पत्ति कर नलागेको जग्गामा भूमीकर (मालपोत) लगाउन सक्ने वैकल्पिक व्यवस्था गरेकोले सम्पत्तिकर लाग्ने सम्पत्तिमा सम्पत्तिकर र अन्य सम्पत्तिमा मालपोत वा भूमिकर लगाउन सक्ने

देखिन्छ । अध्ययनको क्रममा स्थानीय सरोकारवालाहरुसँगको अन्तरक्रियाको निष्कर्षको रुपमा नगर क्षेत्रमा वसोवास गर्ने करीव ९० प्रतिसत नागरिकहरुसँग जग्गाको स्वामित्व रहेको तर के कति संख्यामा सम्पत्तिकरदाता हुन सक्छन भन्ने सन्दर्भमा नगरपालिका क्षेत्रभित्रको जग्गा जमिनको एकिन अभिलेख तयार भइनसकेको, स्वामित्व सम्बन्धी समस्या रहेका जमिन र त्यस्ता जमिनमा निर्माण भएका संरचनाहरुमा सम्पत्तिकरको उपयुक्त बिकल्प वहाल बिटौरी शुल्क लगाउन सकिने सुझावहरु प्राप्त भएको छ । यसर्थ सम्पत्तिकरको प्रारम्भिक संभाव्यता आकलन गर्न मूलतः नगरपालिकाक्षेत्रभित्र रहेको कूल जनसंख्या, कूल घरधुरी संख्या, औषत परिवार संख्या, सम्पत्तिको स्वामित्व रहेको परिवारको औषत न्युनतम संख्या करयोग्य अचल सम्पत्तिको अनुमानित मूल्यलाई नै आधार बनाउनु पर्ने हुन्छ । यसर्थ सम्पत्तिकरको संभाव्यता अध्ययन र अनुमान प्रक्षेपणको लागि अनुमानित जनसंख्या ७९ हजार, अनुमानित धरधुरी परिवार संख्या १५५७० औषत परिवार संख्या ५.०१ ।

तालिका नं.४ क) एकीकृत सम्पत्ति कर

करदाता संख्या प्रतिशत	अनुमानित करदाता संख्या	अनुमानित अचल सम्पत्ति मूल्यांकन	कर दर	औषत करभार	अनुमानित प्रक्षेपण
५० प्रतिशत	७७८५	१००००००	३००	३००	२३३५५००
३० प्रतिशत	४६७१	२००००००	५००	५००	२३३५५००
१५ प्रतिशत	१३३५.५	५००००००	७००	७००	१६३४८५०
१.५ प्रतिशत	१३३.५५	१००००००००	०.०१%	१०००	२३३५५०
१ प्रतिशत	१५५.७७	२००००००००	०.०२%	४०००	६२३०८०
१ प्रतिशत	१५५.७७	३००००००००	०.०३%	९०००	१४०१९३०
०.५ प्रतिशत	७७.८५	४००००००००	०.०४%	१६०००	१२४५६००
०.५ प्रतिशत	७७.८५	५००००००००	०.०५%	२५०००	१९४६२५०
०.५ प्रतिशत	७७.८५	१००००००००	०.०६%	६००००	४६७१०००
जम्मा	**१५५७०**				**१६४२७२६०**

स्रोत बारबर्दिया नगरपालिका, २०७८

यस नगरपालिका चालु आ.व.सम्म मालपोत वा भूमिकर मात्र संकलन गर्दै आइरहेको छ । उपरोक्त तालिकाको आधारमा बारबर्दिया नगरपालिकाको एकीकृत सम्पत्ति कर लागुगर्दा कूल सम्भाव्यता करीव १ करोड ६४ लाख हाराहारी अनुमान गरिएको छ भने आ.व २०८०।८१, र २०८१।८२ मा १० प्रतिसत बृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ । यो कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन करदर र दायरा बिश्लेषणको आधारमा लक्ष्य निर्धारण हुनु आवश्यक छ भने व्यवस्थापकीय सुधार तर्फ तथ्यांक अद्यावधिका लागि घरधुरी सर्वेक्षण वा सम्पत्तिको स्वयम घोषणा बिधिको अवलम्बन, करयोग्य सम्पत्तिको मूल्यांकनका लागि जमिनलाई व्यवसायिक, आवासीय र अन्य वर्गमा वर्गिकरण गरी प्रचलित बजारमूल्यसँग तालमेल मिलाउनु अतिआवश्यक छ । त्यसैगरी घरको हकमा मुल्य ह्रास दर पनि तोक्नु आवश्यक छ ।

सुधारका पक्षहरू:

सम्पत्ती कर कार्यान्वयनका लागि नगगरपालिकाले सम्बोधन गर्नुपर्ने विषय देहाअनुसार रहेका छन्:

- आर्थिक ऐनमा संविधान र संघीय कानूनको व्यवस्था अनुसार आर्थिक ऐनमा प्रगतिशिल करको सम्पत्ती कर व्यवस्थापनको कार्यविधिको व्यवस्था गर्ने ।
- सम्पत्ती मूल्याकंनमा स्वघोषणा विधिबाट कर व्यवस्थापन बारे पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिम संचालन गर्ने ।

- सम्पत्ती करको व्यवस्था बारे आमजनताहरुलाई विभिन्न माध्यमबाट सुसूचित गर्ने ।
- सफ्टवयर, उपकरण तथा पूर्वाधार तयार गरी नगरपालिका कार्यालय तथा सबै वडा कार्यालमा कम्प्युटरमा आधारित बिलिङ प्रणाली ब्यबस्तीत गर्ने।

ख) मालपोत वा भुमीकर

यस बारबर्दिया नगरपालिकाचालु आ.व.सम्म मालपोत वा भूमिकर मात्र संकलन गर्दै आइरहेको छ । यसर्थ चालु आ.व.का लागि अनुमानित रु.१ करोड ५० लाखको संसोधित अनुमान प्रस्ताव गरिएको छ भने आगामी आ.व. देखि सम्पत्तिकर प्रणाली लागु गर्ने सम्बन्धमा नीतिगत निर्णय भइसकेको हुंदा मालपोत तथा भूमिकरको वक्यौताको रुपमा आगामी आ.व.का रु.१ करोड र आ.व.२०७९।०८० का लागि रु.७५ लाख मात्र मात्र अनुमान प्रस्ताव गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:

मालपोत तथा भूमिकर कार्यान्वयनका लागि नगगरपालिकाले सम्बोधन गर्नुपर्ने विषय देहाअनुसार रहेका छन्:

- मालपोत कार्यालयसँग समन्वय गरी नगगरपालिका भित्रका जग्गाधनी र जग्गाको तथ्यांक अभिलेखीकरण गर्ने ।
- साविकको दरमा मुख्य बजार क्षेत्र तथा सडक पहुँच पुगेको स्थानको जग्गा लगायत जग्गाको मूल्याङ्कनको मालपोतको दर निर्धारण गर्ने ।
- मालपोतको दर परिमार्जन गरी गर्दा प्रगतिशील कर प्रणाली अवलम्बन गर्ने ।

ग) घर जग्गा वहाल कर

नगरपालिकाभित्रका कुनै व्यक्तिले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा पुरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएको अवस्थामा लिइने कर घरजग्गा बहाल कर हो । यो कर स्थानीय तहको एकल अधिकार क्षेत्र भित्र रहेको र यो कर सम्बन्धी सम्पुर्ण अधिकार बारबर्दिया नगरपालिकामा नै रहेकोले नगरपालिकाले बहाल रकमको १० प्रतिसतको दर तोकेको देखिन्छ । यो कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन घरवहाललाई आवासिय र व्यावसायिक दरमा वर्गिकरण गरिएको छ भने विद्यमान करको दरलाई परिवर्तन गरि आवासिय तर्फ बाषिर्क भाडा रकम अनुसार ३ देखि ८ प्रतिसत सम्म र व्यवसायिक क्षेत्रकालागि ५ देखि १० प्रतिसत सम्म करको दर कायम गरिएको छ जुन तालिका ५ र ६ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यस शिर्षक अन्तर्गत करिव रु २२ लाख राजस्व उठ्ने अनुमान गरिएको छ भने तालिका ५ अनुसार आवासिय र व्यवसायिक क्षेत्रबाट मा क्रमश कुल १० लाख ७० हजार र ११ लाख ८५ हजार राजस्व उठ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ भने उक्त राजस्व १० प्रतिसतका दरले बढ्दै जाने अनुमान गरिएको छ ।

तालिका नं ५ आवासिय भाडा दरको प्रक्षेपण

क्र.सं.	आवासिय भाडा दर (बार्षिक)	अनुमानित संख्या	दर रेट	अनुमानित आय
१	५०००	६०	०.०३	९००००
२	१०००००	२०	०.०४	८००००
३	२०००००	१५	०.०५	१५००००
४	३०००००	१५	०.०६	२७००००
५	४०००००	१०	०.०७	२८००००
६	५०००००	५	०.०८	२०००००
जम्मा		**१२५**		**१०७००००**

तालिका नं. ६ व्यावसायिक भाडा दरको प्रक्षेपण

क्र.सं.	व्यवसायिक भाडा दर (बार्षिक)	अनुमानित संख्या	दर रेट	अनुमानित आय
१	५0000	५0	0.0५	१२५000
२	१00000	३0	0.0६	१८0000
३	२00000	१५	0.0७	२१0000
४	३00000	१0	0.0८	२४0000
५	४00000	५	0.0९	१८0000
६	५00000	५	0.१0	२५0000
जम्मा		**११५**		**११८५000**

सुधारका पक्षहरू:

घरवहाल करालाई प्रभावकारी वनाउन बारबर्दिया नगरपालिकाले देहायका कार्य गर्नु आवश्यक देखिन्छ :

- स्थलगत सर्वेक्षण गरी भाडामा रहेका संरचनाको विवरण संकलन गरी लगत तयार तथा अद्यावधिक गर्ने ।
- घर बहाल करका सम्बन्धमा करदातालाई जानकारी दिने र असुली गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- घर जग्गा बहाल कर लगाउने र उठाउने सम्बन्धी कार्यविधि कानूनको निर्माण गरी लागु गर्ने ।
- घर वहाल कर नतिर्ने घरधनीलाई नगरपालिकाबाट प्राप्त हुने सुविधावाट बञ्चित गर्ने नीति लिने ।

घ) व्यवसाय कर र रजिष्ट्रेशन दस्तुर

व्यवसाय कर बारबर्दिया नगरपालिको प्रमुख आयको रुपमा लिन सकिन्छ । नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र संचालनमा रहेका व्यबसायहरुलाई बर्गीकरण गरी व्यवसाय कर लगाउन सक्दछ । व्यवसाय करको दर नगरसभाले स्वीकृत गरेको आर्थिक ऐनद्वारा निर्धारण गरिएको हुन्छ । यस नगरपालिकाले पनि विभिन्न व्यवसायहरूको वर्गिकरणका आधारमा करका दरहरू निर्धारण गर्नुका साथै कर असुली गरिरहेको छ ।नगरपालिकामा व्यवसाय सम्बन्धी तथ्यांक नभएता पनि अध्ययनको क्रममा गरिएको अन्तरक्रिया र स्थालगत अनुगमनको आधारमा नगरपालिकाक्षेत्रभित्र करिव ५१५ दर्ता भएका र **अनुमानित** ९५० को हाराहारीमा साना ठूला पसल व्यवसाय, वटा व्यवसायहरु भएको देखिन्छ । यसर्थ व्यवसायकर शिर्षकमा गरिएको अनुमान करिव रु १६.६ लाखलाई यथावत रुपमा राखी आगामि आ.व. का वर्षहरुमा १0 प्रतिसतले राजस्व बढ्ने अनुमान प्रस्ताव गरिएको छ । यो कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन नगरपालिका भित्र हुने व्यवसायलाई कारोवारका आधारमा वर्गीकरण गरी तालिका ५ वमोजिम करको दर कायम गर्न सकिने देखिन्छ ।

तालिका नं. ७ व्यवसायिक राजस्वको अनुमानित प्रक्षेपण

क्र.सं.	व्यवसायको विवरण	अनुमानित संख्या	दर रेट	अनुमानित आय
१	२0 लाख सम्म (६0 प्रतिसत)	५७0	१000	५७0000
२	२0 देखि ५0 लाख (२0 प्रतिसत)	१९0	२000	३८0000
३	५0 देखि ७0 करोड सम्म (१0 प्रतिसत)	९६	३000	२८८000
४	७0 देखि १ करोड सम्म (५ प्रतिसत)	४७	४000	१८८000
५	१ करोड देखि ३ करोडसम्म (५ प्रतिसत)	४७	५000	२३५000

	जम्मा	९५०		१६६१०००

सुधारका पक्षहरू:

साथै व्यवसाय करलाई थप वैज्ञानिक र प्रभावकारी वनाउन देहायका कार्यहरु गर्न सकिन्छ :

- व्यवसाय कर सम्वन्धी आवश्यक सूचनासहितको व्यवसायहरुको यथार्थ विवरण संकलन तथा लगत अध्यावधिक गर्ने ।
- व्यवसाय कर दरमा समय सापेक्ष समिक्षा र बिश्लेषणको आधारमा समायोजन र छुट तथा जरिवानाको व्यवस्था लागु गर्ने ।
- व्यवसाय कर संकलनका सम्बन्धीमा उद्योग वाणिज्य संघसँग समन्वय गर्ने ।
- कर तिर्ने व्यवसायीको "व्यवसायी संकेत नं." कायम गर्ने ।
- एकै प्रकृतिको व्यवसायलाई लगानी तथा कारोबारको आधारमा ठूला,मझौला र साना (क ख ग घ) वर्गमा वर्गीकरण गरी करको दर निर्धारण र परिमार्जन गर्ने ।

ङ) विज्ञापन कर

नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सडक, चोक, सार्वजनिक स्थलमा विज्ञापन, प्रचार–प्रसार आदिका लागि राख्न दिने साइन बोर्ड, ग्लो बोर्ड स्टल अदिमा विज्ञापन कर लगाउन सक्छ । तर, संघीय कानुन अनुसार यो कर नगरपालिकाले दर निर्धारण र संकलन गर्ने तथा प्रदेशलाई ४० र स्थानीय तहलाई ६० प्रतिसतका दरले बाँडफाँड हुने भएको तर यस नगरमा विज्ञापनका लागि होर्डिङ बोर्ड राखिएको तर हालसम्म विज्ञापन कर असुली नभएको अवस्था छ । नगरमा यस्ता विज्ञापनको होर्डिङ वोर्ड र डिजिटल वोर्ड के कति संख्यामा छ भन्ने विवरण उपलव्ध हुन नसकेको हुंदा अनुमान गरिएको करिव रु. २ लाख ५० हजारलाई यथावत राखी आगामी आ.व. का वर्षहरुमा १० प्रतिसतले राजस्व बढ्ने अनुमान प्रस्ताव गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका बिज्ञापन वोर्ड तथा अन्य व्यापारिक बिज्ञापन वोर्डहरुको अभिलेख तयार गर्ने,

- बिज्ञापन सम्बन्धी कार्यविधि बनाई लागु गर्ने ।
- बिज्ञापन को प्रकृति, ढाचा हेरी करको दर निर्धारण गर्ने ।
- बिज्ञापन सामग्री तथा प्रयोग हुन सक्ने स्थानहरुको यर्थाथ तथ्यांक संकलन र अध्यावधिक गर्ने ।

३.३.२ गैर कर राजस्व

क) बिक्रीबाट प्राप्त रकम (ढुंगा, गिट्टी, बालुवा तथा माटोजन्य वस्तु बिक्री):

केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७५ ले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७५ को दफा ६२ क थप गरी नगरपालिका तथा नगरँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढु ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु बिक्री गर्न सक्ने प्रावधान राखेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा भएको यस संशोधनसँगै संघीय कानूनमा स्रोत बाँडफाँडको अर्को स्पष्ट कानुनी व्यवस्था नभएसम्म यस शीर्षकको राजस्व नगरँपालिकाको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने देखिन्छ । साविकमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको मात्र व्यवस्था भएकोमा यस संशोधनसँगै वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको समेत व्यवस्था भएको छ र आवश्यकता अनुसार यी दुई अध्ययनको सिफारिशका आधारमा स्थानीय तहले ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो वा स्लेट बिक्री गर्न सक्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । तसर्थ नगरपालिका स्वयंले बिकी दर निर्धारण गरि बिक्री गर्न सक्ने प्रावधान भएपनि हालसम्म यो प्रावधान लागु भएको छैन । गत आर्थिक ऐनमा प्रदेश कानुन अनुशार दहत्तर, बहत्तर आदिको संकलन तथा बिक्री गरी बिक्री शुल्क लगाइने र असूल उपर गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । नगरपालिकाको विभिन्न सम्भाव्य स्थानहरुकोप्रारम्भिक वातावरणिय परिक्षण गरि उत्खनन गर्दै आएको देखिन्छ । उक्त स्थानहरुबाट जम्मा रु. ५ करोड संकलन हुन सम्ने सम्भावना उल्लेख गरिएको छ । नगरपालिकाकोले आ.व २०७७/७८ मा

जम्मा रु.२ करोड १७ लाख संकलन भएकोदेखिन्छ । नगरँपालिकाले सम्भाव्य क्षेत्रको प्रारम्भिक वातावरणिय परिक्षण गरि उत्खनन गर्न सकिने परिमाण र उल्लेखित स्थानहरुबाट जम्मा रु. ५ करोड हुन सम्ने सम्भावना देखिएता पनि चालु आ.व.को पुष महिना सम्म प्रदेशलको दर रेट समस्याले गर्दा कुनै पनि रकम संकलन भएको देखिदैन ।

सुधारका पक्षहरू :

- वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिश गरेका मापदण्डभित्र रहेर उत्खनन्तथा बिक्री कार्यका लागि गराउन ठेक्का आव्हान गर्ने ।
- संकलन कार्यको नियमित रुपमा अनुगमन गरी अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिश गरेको मापदण्डभित्र मात्र रहेर उत्खनन्हुने कार्य सुनिश्चित गर्ने ।
- ठेक्का नलाग्ने अवस्था भएमा नगरपालिका स्वयंले अमानतबाट संकलन गर्न सक्ने व्यवस्थाका बारेमा आवश्यक प्रावधान सहित निर्णय गर्ने । प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गरी ठेक्का नलागुञ्जेलका लागि नगरपालिका स्वयम्ले अमानतमार्फत्रकम संकलन गर्ने ।

च) अन्य सेवा शुल्कहरु

नगरपालिकाले नगरवासी तथा सेवाग्राहीहरुलाई विभिन्न सेवा प्रदान गरेबापत तोकिएको दरमा सेवा शुल्क संकलन गर्न सक्ने प्रावधान अनुरुप नगर सभाले विभिन्न सेवाहरुको शुल्कको दर निर्धारण गरी सेवा शुल्कहरु संकलन गरिरहेको छ । यस अन्तर्गत अगामी आ.व.मा प्राप्त हुने रकम विगत आ.व.को औसत वृद्धि, नगरपालिकाको जनसंख्या तथा घरधुरीका आधारमा अनुमान गरिएको छ ।

छ) सिफारिस तथा प्रमाणित दस्तुरहरु

यस अन्तर्गत नगरपालिकाले प्रदान गर्ने संघसंस्था सिफारिस, इजाजत सिफारिस, नाता प्रमाणित, ठेगाना प्रमाणित, घरजग्गा नामसारी, घरजग्गाको चारकिल्ला सिफारिस, वैदेशिक कामकाजको लागि सिफारिस लगायतका विभिन्न सिफारिसहरु गरे वापत लिईने दस्तुर पर्दछ, जुन नगरपालिकाको प्रमुख आन्तरिक आय मध्येको एक हो । नगरपालिकाले सिफारिश दस्तुरको दररेट नगर सभाबाट निर्धारण गर्नुका साथै विभिन्न शिर्षकहरुमा रकम समेत संकलन गरिरहेको छ । उक्त शिर्षक अन्तर्गत उठदैआयका रकम आगामी आ.व.हरुमा क्रमश: १० प्रतिसतले बढ्दै जाने अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:

नगरपालिकाले हाल कायम गरेका सेवा शुल्क दस्तुरका कतिपय शिर्षकहरुमा परिमार्जनको आवश्यकता देखिएको छ ।

- विभिन्न किसिमका सिफारिश तथा दस्तुरहरूको वर्गीकरण गरी दस्तुरका दर निर्धारण गर्ने ।
- सिफारिस तथा दस्तुरहरूको छुट्टाछुट्टै रेकर्ड राख्ने ।
- सिफारिश वा प्रमाणित गर्नु पूर्व दस्तुर तिरे नतिरेको एकीन गर्ने ।
- दस्तुर नबुझाएसम्म सम्बन्धित अधिकारीले सिफारिश वा प्रमाणित नगर्ने ।
- वडाबाट संकलित दस्तुरहरू शीर्षकसहितको विवरण तयार गर्ने ।
- त्यसै गरी नगरपालिकाबाट गरिने सिफारिसलाई “एक पटक दिने र वारम्बार दिने” गरी दुई भागमा वर्गिकरण गरी त्यसै अनुरुप दर कायम गर्दा उपयुक्त देखिन्छ ।

झ) घरनक्सा पास दस्तुर

तालिका नं. ८ घरनक्सा पास दस्तुर

राजस्वको शिर्षक	औसत करको दर	अनुमानित करदाता संख्या	अनुमानित राजस्व
घर नक्सापास	७०००	३०	२१००००
अभिलेखिकरण	५०००	१७५	८७५०००

जम्मा	२०५	१०८५०००

बारबर्दिया नगरपालिका ले नक्सा पास वापत गत आ.व.२०७७।०७८ मा ६ लाख १० हजार राजस्व प्राप्त गरेको थियो भने आगामी आ.व.२०७८।०७९ मा १० लाख ८५ हजार राजस्व प्राप्त हूने अनुमान गरिएको छ ।

भने आ.व.०७९।८० र ०८०।८१ मा १० प्रतिसतले वृद्धि हुदै जाने अनुमान गरिएको छ । यसका लागि नगरक्षेत्रभित्र निर्माण हुने कुनै पनि भौतिक संरचना नक्सा पास गरिमात्र निर्माण गर्नु पर्ने र पुराना भवन संरचनाहरुलाई नियमित गर्ने नीति कडाइका साथ पालना गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

सुधारका पक्षहरू:

घर अभिलेखीकरण तथा नक्सापास प्रक्रियाले भवन निर्माण प्रक्रियालाई नियमन समेत गर्ने भएकोले यसलाई प्रभावकारी वनाउने तर्फ पहल गर्न जरुरी देखिन्छ ।

- घर अभिलेखीकरणका लागि मालपोत संकलन कार्यसँग आवद्ध गरी वार्षिक रुपमा अभियान सञ्चालन गर्ने।
- मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू अनुसार नक्सापास प्रावधान लागु गर्ने ।
- घरको तल्ला, बनोट तथा किसिमका आधारमा दस्तुरको दर निर्धारण गरि समयानुकुल परिमार्जन गर्दै जाने।

ञ) वहाल विटौरी

बारबर्दिया नगरपालिका ले आफूले रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाटवजार र सरकारी जग्गामा वनेका संरचनाको उपयोग गरेवापत बहाल विटौरी शुल्क लगाउन पाउने कानुनी व्यवस्था छ । बारबर्दिया नगरपालिकाले वहाल विटौरी करका लागि हाल गरेको व्यवस्था व्यवस्थाका तुलनामा बर्गफिटका आधारमा करको दर तोक्दा उपयुक्त हुने देखिन्छ । वहाल विटौरी अन्तर्गत आ.व २०७७।७८ को १ लाख १५ हजारलाई कायम राखी आ.व.०७९।८० र ०८०।८१ मा १० प्रतिसतले वृद्धि हुदै जाने अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद -चार : आय संकलनको संस्थागत क्षमता तथा अवस्था

यस परिच्छेदमा नगरपालिकाले राजस्व परिचालनमा गरेका प्रयासहरू तथा आय संकलनको अवस्थालाई छोटकरीमा व्याख्या गरिएको छ। यसले गाउँपालिकाको आय संकलनको लागि संस्थागत क्षमतामा सुधार गर्न गर्नुपर्ने कार्यहरू पहिचान गर्न सहयोग पुग्ने छ।

४.१ राजस्व परामर्श समितिकने संस्थागत संरचना

नगरपालिकाको प्रभावकारी राजस्व परिचालनका लागि कार्यपालिका बैठकले नेपालको संविधान र प्रचलित कानुनको अधिनमा रहि आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र परिचालन गर्न सक्ने राजस्वका श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरि आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजश्वको अनुमान गर्ने प्रयोजनको लागि नगरपालिका उपाध्यक्ष अञ्जु दहितको संयोजकत्वमा देहाय बमोजिमको ५ सदस्यीय राजस्व परामर्श समिति गठन गरेको छ।

तालिका नं. ९ राजस्व परामर्श समितिकने संस्थागत संरचना

क्र.स.	समितिका व्यक्तिहरु नामथर	पद	जिम्मेवारी
१	अञ्जु दहित	उप प्रमुख	संयोजक
२	निरञ्जन कुमार चौधरी	वडा नं. १० अध्यक्ष	सदस्य
३	लक्ष्मि धर्ति क्षेत्रि	वडा नं. ३ सदस्य	सदस्य
४	नवराज		सदस्य
५	गोविन्द पुरी	योजना शाखा	सदस्य सचिव

४.२ आय संकलनको संस्थागत क्षमता

नगरपालिकाको विगत बर्षको आय परिचालनको अवस्था तलको तालिकामा दिईएको छ। नगरपालिकाले गत आर्थिक वर्षमा विविध प्रकारका शिर्षकहरुबाट राजश्व संकलन गरेकोथियो। गत आ.व.को यथार्थ संकलन र चालु आ.व.को प्रस्तावित आयको अवस्था देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. १० : नगरपालिकाको राजस्व संरचना

रु. हजारमा

आय शिर्षक	२०७७/०७८ को यथार्थ आय	२०७८/०७९ को अनुमानित आय	यथार्थ २०७८/०७९ फाल्गुन महिना सम्म
क. आन्तरिक आय । नगद । चालु हस्तान्तरण	**१८६२४१**	**२१८०४२**	**१६८६२५**
आन्तरिक आय			
ख. राजश्व बाँडफाँड			
संघिय राजश्व बाँडफाँड			
प्रदेश राजश्व बाँडफाँड			
राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मुल्य अभिवृद्धि कर	१२०८५७	६१९७९	५३४७७
राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तशुल्क		६१९७९	३२०८०

राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने सवारी साधन कर	१३७२६	१४३३३	६९०३
ग. वित्तीय हस्तान्तरण तथा अनुदान			
संघीय सरकार			
संघिय समानिकरण अनुदान	१७११००	१,८१,१००	१३५८२५
संघिय सर्शत अनुदान चालु	३७४६३०	२,९३,१९०	२१७१९२
संघिय सर्शत अनुदान पुँजिगत		५२,९००	४०३००
संघिय विशेष अनुदान		२२,४००	१६८००
संघिय समपुरक अनुदान		१३,९००	१०४२५
प्रदेश सरकार			
प्रदेश समानिकरण अनुदान	६०९८	८६५०	६४८७.५
प्रदेश सर्शत अनुदान चालु	१९३५०	११५४४	५७७२
प्रदेश विशेष अनुदान	७५००	७०००	१७५०
प्रदेश समपुरक अनुदान	१८३५०	१९९४०	४९८५
सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम			
सडक बोर्ड			
पि.एल.जि.सि.डि			
अस्पताल निर्माण			
जम्मा	**९१८६५४**	**९६६९५८**	**७००६२३**

स्रोतः बारबर्दिया नगरपालिका, २०७८

आ.व.२०७८।०७९ का लागि रु.९६ करोड ६९ लाख ५८ हजार ४ सय आय अनुमान प्रक्षेपण प्रस्ताव गरिएको थियो । जसमा फाल्गुन महिना सम्म रु.७० करोड ६ लाख २३ हजार बराबरको आय भईसकेको देखिन्छ ।

४.३ आय संकलनको संस्थागत व्यवस्था तथा क्षमता

आय संकलनको संस्थागत व्यवस्था तथा क्षमता संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण गर्ने, संगठनात्मक स्वरुप तयार गर्ने वास्तविक दरबन्दीको यकीन गर्ने काम बाँकी रहेको छ । स्थलगत अवलोकन तथा विभिन्न सूचनाका आधारमा हेर्दा हाल नगरपालिकाको राजस्वको संस्थागत क्षमता देहायअनुसार रहेको छ :

- स्थानीय राजस्व परामर्श समिति राजस्व परिचालनका लागि क्रियाशिल रहेको ।
- राजस्वसम्बन्धी कामकाजका लागि प्रशासनिक रुपमा राजस्व उपशाखा गठन भई काम गरिरहेको।
- राजस्व प्रशासनका लागि आवश्यक कर्मचारी र भौतिक सुविधा प्रयाप्त नरहेको ।
- राजस्व संकलन कार्यका लागि नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरुमा कम्प्युटर तथा सफ्फ्टवेयर जडान भएको ।
- राजस्व संकलनमा वडास्तरमा कम्प्युटर विलिङ्ग प्रयोग भइरहेको।
- वडा कार्यालयहरूबाट मूलतः मालपोत, पञ्जीकरण, सिफारिस दस्तुर संकलन गर्ने गरिएको।
- वडा कार्यालयहरूले संकलन भएको रकम साप्ताहिक रुपमा एकमुष्ठ बैंक दाखिला गरी विवरण सहित आर्थिक प्रशासन शाखामा बुझाउने गरेको।

- आर्थिक ऐन र यथार्थ संकलन बीचको तालमेल कमजोर रहेको ।
- राजस्व बजेट तथा प्रतिवेदन प्रणाली तोकिएको ढाँचामा नभएको।
- राजस्व परिचालन सम्बन्धी छुट्टै नीति नबनेको।
- हालसम्म राजस्व संकलन तथा त्यसको प्रभावकारिताका लागि अनुगमन तथा मूल्यांकन नभएको ।

४.४ राजश्व परिचालनमा रहेका सवालहरु

नगरपालिकाको आय परिचालनमा सुधारका लागि उल्लेख्य काम गर्नुपर्ने खाँचो देखिएको छ । यहाँ रहेका समस्या तथा सवालहरूलाई देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क) कर संकलन सामर्थ्यको अभिवृद्धि संविधान/कानुनद्वारा अख्तियारप्राप्त तथा नगरपालिकाकाको नियमित, दिगो तथा महत्वपूर्ण आन्तरिक स्रोतका रुपमा रहेका सम्पत्ति कर, व्यवसाय कर, घरजग्गा बहाल करजस्ता करहरू प्रभावकारी कार्यान्वयनमा आउन सकेका छैन । कर संकलनका सबै सम्भाव्य क्षेत्रहरूलाई यस अध्ययन क्रममा कृयाकलाप पहिचान गरिएअनुरुप तिनीहरको व्यवहारिक कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने भएको छ ।

ख) आर्थिक ऐनमा सुधार नगरपालिकाले आर्थिक ऐन तर्जुमा गरी स्वीकृत गरेको छ तर सो ऐनलाई सुधार गरी व्यवहारिक तथा वस्तुपरक बनाउनुपर्ने देखिन्छ । आर्थिक ऐनमा सवारी करको व्यवस्था गरिएको छ । नगरपालिकाको जे.सी.बी. तथा अन्य यन्त्रउपकरण जस्ता सम्पत्तिको भाडा दर ऐनमा उल्लेख नभएको हुँदा यिनीहरुलाई ऐनमा समावेश गर्नुपर्नेदेखिन्छ । यस्तै, परिवर्तित व्यवस्था अनुसार सवैजग्गा जमीनमा सम्पत्ति कर लगाउन नपाइने भएकाले सम्पत्ति कर लगाउन आर्थिक ऐनलाई सोहीअनुसार परिमार्जन गर्नुपर्नेछ ।

ग) तथ्याङ्कमा आधारित अभिलेख आन्तरिक आयमा वृद्धिका लागि आन्तरिक आयका आधारहरूको अभिलेख अद्यावधिक हुनु जरुरी हुन्छ । यस अन्तर्गत नगरपालिकालाई प्राप्त राजस्वका अधिकारसँग सम्बन्धित व्यक्तिगत सम्पत्तिहरू, व्यापार व्यवसायहरू, सेवा तथा सुविधाहरू आदिको अभिलेख तयारी तथा हरेक वर्ष अद्यावधिक गर्नुपर्ने जस्ता विषयहरू समावेश रहन्छन् । अद्यावधिक अभिलेखबिना राजस्व सम्बन्धी नीति निर्धारण, प्रक्षेपण, असुली व्यवस्थाको अनुगमन प्रभावकारी हुन सक्दैन ।

घ) कार्यविधि तर्जुमा आय परिचालन सम्बन्धी नीति तथा मुख्य आय शीर्षकहरूबाट आय संकलन गर्ने कार्यविधि तयार गरी नगरपालिकाले वडा समितिहरूलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्दछ । यसमा आय संकलन गर्ने तरिका, प्रतिवेदन बुझाउने ढाँचा, नगद दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था, अनुगमन जस्ता विषवस्तु पर्दछन्।

ङ) समन्वय संयन्त्रको प्रभावकारिता वृद्धि राजस्व परिचालन नीति निर्माण, शुल्क तथा दस्तुरको दर निर्धारण, राजस्व संकलन विधि निर्धारण जस्ता कार्यमा आन्तरिक तथा बाह्य निकायहरूसँग समन्वय अपरिहार्य हुन्छ । यसका लागि राजस्वका आधार निर्धारण तथा दरहरूमा परिमार्जनका लागि राजस्व परामर्श समितिको भूमिकालाई सक्रिय बनाउनु आवश्यक हुन्छ । आय संकलनमा वडा समितिको भूमिकालाई स्पष्ट व्याख्या गरी वडा र राजस्व शाखाबीच निरन्तर समन्वय हुन जरुरी देखिन्छ । त्यसैगरी राजस्व बाँडफाँट सम्बन्धमा केन्द्र, प्रदेश तथा अन्य स्थानीय तहहरूसँग समन्वय गर्न आवश्यक पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

च) सामाजिक-आर्थिक अवस्था र कर संकलन सामर्थ्यबीचको सामञ्जस्यता स्थानीय स्तरमा आजआर्जनका अवसरहरूको कमी रहेको छ । कृषि क्षेत्र जीवन निर्वाहमुखी छ । जनसंख्याको ठूलो हिस्साको कर तिर्न सक्ने क्षमता कमजोर भएको हुँदा राजस्वको सम्भाव्यता पनि कम रहेको छ । यसका साथै करदातामा कर तिर्नुपर्छ भन्ने ज्ञान र भावनाको कमी रहेको हुँदा नयाँ करहरु थपिनु समस्याका रुपमा रहन सक्दछ । अर्कातर्फ, कानुनले अधिकार दिएका क्षेत्रहरूमा कर संकलन नगर्दा नगरपालिकाले कर संकलन सामर्थ्य कमजोर देखिन सक्ने भएकाले सबै सम्भाव्य क्षेत्रहरूमा न्यूनतम दर र करका प्रगतिशील सिद्धान्तलाई ध्यानमा राखी कर कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

छ) चुहावट नियन्त्रण, पारदर्शिता र जवाफदेहिता आयको संकलन अवस्थाको अनुगमन गरी राजस्व चुहावट भएको पाइएमा त्यसलाई नियन्त्रण गर्न तत्काल आवश्यक कार्य गर्नु पर्दछ । नगरपालिकाले आय व्ययको विवरण आवधिक रूपमा प्रकाशमा ल्याउनु, करदातासँग निन्तर संवाद गर्नु, सूचना प्रविधि तथा सामाजिक मिडियामार्फत्राजस्व र खर्चको विवरणबारे जनता तथा सरोकारवालालाई जानकारी गराउनु यस दिशातर्फको केही सकारात्मक प्रसासहरू हुन सक्दछन्।

परिच्छेद - पाँच राजश्व सुधार कार्ययोजना

यस परिच्छेदमा सूचना विश्लेषण तथा सहभागितामूलक छलफलबाट तयार पारिएको नगरपालिकाको राजस्वमा सुधार कार्ययोजना प्रस्तुत गरिएको छ । यस कार्ययोजनालाई नगरपालिकाले स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्ने आधारमा नगरपालिकाको आगामी तीन आर्थिक वर्षहरुका लागि गरिएको राजस्व प्रक्षेपणको विवरण पनि यसै परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.१ राजश्व सुधार कार्ययोजना

यस अध्ययनबाट देखिएका राजस्वका संभावनाहरुलाई कार्यान्वयन गरी नगरपालिकाको राजस्वमा सुधार ल्याउनको लागि देहाय बमोजिमका सुधार कृयाकलापहरु संचालन गर्न प्रस्ताव गरिएको छ ।

तालिका नं: ११ : राजस्व सुधार कार्ययोजना

सुधारका क्षेत्रहरु	सुधारका कृयाकलापहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
कर तथा गैह्र कर राजस्व			
सम्पत्ति कर	➢ करको दररेटलाई सुक्ष्म अध्ययन गरी व्यवस्थित र वैज्ञानिक बनाउने । ➢ वडा कार्यालयबाट समेत कर लिन सक्ने अवधारणा अनुसार नेटवर्किङमा आधारित वेभवेस्ड सफ्टवेयर तयार गरी कर्मचारीलाई तालिम दिने । ➢ नया वडाहरुमा थप जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने ➢ सम्पत्तिको यथार्थ विवरण संकलन नियमित अद्यावधिक गर्ने ➢ सम्पत्तिको मुल्याङकनको आधारमा कर को दर निर्धारण गर्ने	२०७९ असार मसान्त सम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजस्व परामर्श समिति, नगर सभा
व्यवसाय रजिष्ट्रेसन तथा नविकरण दस्तुर कर तथा व्यवसाय कर	➢ उद्योग वाणिज्य संघसँग समन्वय गरी व्यवसायीहरुको वर्गीकरण गर्दै व्यवसायको प्रकृति हेरी करको दायरामा ल्याउने ➢ नगरभित्र रहेका व्यवसायीहरुको तथ्यांक लिने र अद्यावधिक गर्ने(फिल्ड अनुगमन गरी) ➢ व्यवसायीहरुलाई कर सम्वन्धी १ दिने अभिमुखीकरण आयोजना गर्ने ➢ दर्ता नभएका व्यवसायीलाई नगरपालिकामा मा दर्ताको लागि सार्वजनिक सञ्चार माध्यम मार्फत सूचना जारी गर्ने ➢ निर्धारित समयभन्दा ढिलो कर तिर्नेलाई जरिवाना तथा छिटो	आ.व. २०७८/७९ भित्र	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजस्व उपशाखा,

सुधारका क्षेत्रहरु	सुधारका कृयाकलापहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
	तिर्नेलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने ➢ कर छुट तथा सहुलियतको व्यवस्था गर्ने ➢ अनलाईन भुक्तानिको व्यवस्था मिलाउने ➢ वडा वडामा कर शिविर संचालन गर्ने । ➢ रजिष्ट्रेशन गर्नुपर्ने संघसंस्थाहरुको विवरण संकलन गर्न वडा वडामा शिविर संचालन गर्ने र त्यहि शिविरमा व्यवसाय रजिष्ट्रेसन गरि प्रमाण पत्र दिने ➢ प्रकृति अनुसार वर्गिकरण कर दर्ता तथा नविकरण दस्तुर निर्धारण गर्ने ।		
	➢ व्यवसाय करको दर परिमार्जन गर्ने ।	२०७९ असार मसान्तसम्म	नगर सभा
घर वहाल कर	➢ घरधुरी संकलन तथा नम्वरीङ गर्ने ➢ घर भाडामा लगाएका घरहरु पहिचान गरी सूचिकृत गरी करको दायरामा ल्याउने । ➢ घर तथा जग्गाको न्यूनतम वहाल दर निर्धारण गर्ने	आ.व. २०७८/७९ भित्र	राजस्व उपशाखा, राजस्व परामर्श समिति
सवारी कर	➢ दर्ता ,अनुमति तथा अद्यावधिक शुल्क निर्धारण गर्ने ➢ संचालनको अनुमति र रुट परमिट निर्धारण		
विज्ञापन कर	➢ न.पा को विद्यमान विज्ञापन सामाग्री र त्यस सम्वन्धि बिषयको अध्ययन गर्ने ➢ विज्ञापन करको कार्यविधि तर्जुमा ,वर्गिकरण, सामाग्री र आकार बमोजिम शुल्क निर्धारण गर्ने		
वहाल विटौरी शुल्क	➢ सरकारी जग्गाहरु, सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको अभिलेख तयार गरी वार्षिक ठेक्का लगाउने । ➢ लालपुर्जा तथा आवश्यक कागजात नभएको जग्गामा निर्माण भएको संरचनाको विवरण संकलन गर्ने	आ.व. २०७८/७९ भित्र	राजस्व परामर्श समिति, कार्यपालिका
अचल सम्पत्ति मूल्यांकन शुल्क	➢ सम्पत्ति कर र अचल सम्पत्ति मूल्यांकन अभिलेखलाई एकत्रित गर्ने	आ.व. २०७८/७९ भित्र	राजस्व परामर्श समिति,

सुधारका क्षेत्रहरु	सुधारका कृयाकलापहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
	। ➢ मूल्यांकन शुल्क दर पुनरावलोकन गर्ने (वैदेशीक र वैंकिङ प्रयोजन को रुपमा वर्गिकरण) ।		राजस्व उपशाखा
पर्यटन सेवा शुल्क	➢ पर्यटन विकासको प्रचुर सम्भावना बोकेको धार्मिक मठमन्दिर तथा स्थलहरुको विकास तथा विस्तार गरि विकास तथा पर्यटकीय सेवाहरुको व्यवस्थापन गरि सेवा शुल्क लगाउने । ➢ स्थानिय ,राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय नागरिकहरुलाई फरक फरक शुल्क निर्धारण गर्ने	आ.व. २०७८/७९ भित्र	राजस्व उपशाखा, प्रशासन शाखा, कार्यपालिका
वन पैदावार	➢ सामुदायिक वन तथा वनपैदावार बिक्रि वितरण सम्वन्धि तथ्याङक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने		
मनोरञ्जन कर	➢ विभिन्न किसिमका मनोरञ्जनका क्रियाकलापहरुको संचालन गरेवापत दर्ता नविकरण प्रवेश शुल्क को निर्धारण		
नक्सा पास दस्तुर	➢ नक्सापास प्रकृयालाई मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्ने ➢ सेवामुलक संस्थाहरुलाई केहि सहुलियत प्रदान गर्ने ➢ भवनको वर्गिकरण अनुसार कर को शुल्क निर्धारण गर्ने	आ.व. २०७८/७९ भित्र	घरनक्सा पास उपशाखा
	➢ नियमित अनुगमन र दण्ड जरिवाना लगाउने व्यवस्था गर्ने ।	आ.व. २०७८/७९ भित्र	घरनक्सा पास उपशाखा, राजस्व उपशाखा
पार्किङ शुल्क	➢ पार्किङ स्थल पहिचान गर्ने । ➢ प्राथमिकताको आधारमा पार्किङ स्थलहरुको डिजाईन र निर्माण गर्ने ➢ पार्किङ असुली विधि तय गर्ने साथै त्यहि अनुरुप पार्किङ शुल्क निर्धारण गर्ने	आ.व. २०७८/७९ भित्र	
विज्ञापन कर	➢ विज्ञापन एजेन्सीसँग समन्वय गरी क्षेत्र तथा करको दायरामा ल्याउने ।	आ.व. २०७८/७९ भित्र	राजस्व उपशाखा
अन्य कर, दस्तुर तथा सेवा शुल्क	➢ नीति बताउने,सेवाको वर्गीकरण गर्ने । ➢ सेवा प्रदान गर्दा अनिवार्य सम्पत्ति	आ.व. २०७८/७९ भित्र	राजस्व पारमर्श समिति

सुधारका क्षेत्रहरु	सुधारका कृयाकलापहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
	करको बिल भरपाई पेश गर्नुपर्ने व्यबस्था गर्ने । ➢ जग्गाको अव्यवस्थित खण्डिकरण रोक्ने, दण्ड जरिबाना तथा थप शुल्क लिने । ➢ कल कारखाना, होटल व्यावसाय तथा स्वास्थ्य क्लिनीकहरुबाट वातावरणमा पारेको नकारात्मक प्रभावको आधारमा मापदण्ड बनाई थप सेवा शुल्क लिने । ➢ प्राकृतिक श्रोत तथा बन जन्य बस्तुको बिक्री तथा निकासीमा करको सम्भाव्यता हेरी प्रदेश सरकारसँगको समझदारीमा संचालन गर्ने ।		
ख. नयाँ क्षेत्र पहिचान तथा परिचालन			
सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेखिकरण तथा परिचालन	➢ नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक जग्गाहरुहरुको अभिलेखिकरण गर्ने, संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्ने, सो को परिचालन संभाव्यता अध्ययन गर्ने ।	आ.व. २०७८/७९ भित्र	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडा कार्यालयहरु
नगरपालिकाले निर्माण गरेका उद्यान, पार्कहरुमा	➢ निर्माण, मर्मत, सुधार /नयाँ उद्यान र पार्क निर्माण गर्ने ।	निरन्तरता रुपमा	नगरपालिका र निजी क्षेत्र
सार्वजनिक जग्गाको उपयोग (सरकारी जग्गा, भवन)	➢ सटर निर्माण गरी व्यापारी प्रयोजनमा भाडामा दिने र फुल नर्सरी गर्ने ।	३ वर्ष	नगरपालिकाले र गै.स.स
सार्वजनिक निजी साझेदारी	➢ हाल देखिएका सम्भावित क्षेत्रहरु: फोहर मैला व्यवस्थापन, बैकल्पिक उर्जा, बस संचालन र थप अन्य क्षेत्रहरुको विस्तृत अध्ययन गर्ने ➢ निजी क्षेत्र सँग अन्तरक्रिया र खाका तयार गर्ने ➢ नीति तर्जुमा तथा योजना तयारी गर्ने ➢ प्रस्ताव आह्वान तथा कार्यान्वयन गर्ने	निरन्तर	नगरपालिका

सुधारका क्षेत्रहरु	सुधारका कृयाकलापहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
कृषि व्यवसायी	➢ पहिचान, संकलन, व्यवस्थापन गर्ने ।	आ.व. २०७८/७९ भित्र	नगरपालिका
निजी विद्यालय	➢ करको दायरामा ल्याउन नीति निर्माण गर्ने	१ वर्ष	नगरपालिका
ग. राजस्व प्रशासन			
नीतिगत व्यवस्था	➢ राजस्व सुधार कार्ययोजना लगायत राजस्व ऐनको समयानुकुल परिमार्जन तथा अन्य आवश्यक कार्यविधि तयार गरि नगरसभाबाट पास गर्ने । ➢ पुरस्कार र दण्डको व्यवस्था गर्ने । ➢ घर निर्माण सम्पन्नता जानकारी , नक्सा र करसँग Linkage गर्ने	आ.व. २०७८/७९ भित्र	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत नगर सभा
सांगाठनिक व्यवस्था	➢ राजस्व बिज्ञको अल्पकालिन सेवा लिने ➢ राजस्व शाखाको स्थापना गरी दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने, ➢ क्षमता बिकास र प्रविधीको उपयोग गर्ने । ➢ राजस्व प्रशाासन शाखा तथा वडा कार्यालयका लागि आवश्यक भौतिक सुविधाहरु (कार्य स्थल, फर्निचर, कम्प्युटर, सफ्फट्वेयर आदी) मा बृद्धि गर्ने ।	२०७९ असार मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति प्रशासन शाखा
राजस्व संकलन तथा अभिलेख	➢ राजस्व अभिलेखमा नयां वडाहरु समेतको विवरण सोही सफ्टवेयरमा इन्ट्री गर्ने ➢ राजस्व प्रशासनमा सबै सेवाहरु सफ्टवेयर तथा कम्प्युटरकृत प्रणाली मार्फत सेवा दिने	आ.व. २०७८/७९ भित्र	केन्द्र सरकार र कार्यपालिका
सूचना तथा पारदर्शिता	➢ सञ्चार माध्यमबाट कर तिर्ने प्रोत्साहित गर्ने सम्वन्धी सूचना सम्प्रेषण गर्ने । नगरपालिका र वडामा करको दररेट सहित नागरिक बडापत्र राख्ने ।	मासिक रुपमा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडा सचिवहरु
प्रविधि/स्रोत साधन	➢ छिटो छरितो रुपमा कार्य सम्पादन गर्न आधुनिक प्रविधिकको प्रयोग गर्ने। (Software, Control Mechanism, Automatic System, Internet, Record maintain and GIS System)	नयाँ आ.व सुरु हुने वित्तिकै	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत/शाखा प्रमुख

सुधारका क्षेत्रहरु	सुधारका कृयाकलापहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
जनशक्ति	➢ उपलब्ध जनशक्तिको क्षमता बिकास ➢ कर्मचारी थप गर्ने	आ.व सुरु हुने वित्तिकै	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत/शाखा प्रमुख
जनचेतना/प्रचार प्रसार	➢ राजस्व संकलनको लागि सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने र सञ्चारका माध्यमबाट प्रचारप्रसार गर्ने ।	निरन्तर	सुचना अधिकृत /शाखा प्रमुख
पारदर्शिता	➢ संकलन गरिएका राजस्व रकम पारदर्शी ढंगबाट आय/व्यय विवरण राख्ने व्यवस्था गर्ने । ➢ नियमन र अनुगमन प्रत्यक चौमासिकमा आय ब्यायको सार्वजनिककरण गर्ने ।	निरन्तर आ.व सुरु देखि अन्त सम्म	राजस्व शाखा, , वडा समिति
अनुगमन	➢ अनुगमन गरि छुटेका करदातालाई करको दायरामा ल्याउने । ➢ निर्धारित दर अनुसार राजस्व संकलन भए नभएको ➢ बारबर्दिया नगरपालिकाले लिएको नीति अनुसार कार्य भए नभएको ➢ कर असुली प्रकृया सरलिकृत तथा न्यायोचित भए नभएको	- प्रत्येक तीन महिनामा	कार्यपालिका
समिक्षा तथा प्रोत्साहन	➢ प्रत्यक चौमासिक रुपमा आय ब्यायको सार्वजनिककरण गर्ने र कार्यपालिका बैठकमा समिक्षा गर्ने । ➢ प्रत्येक छ महिनामा कर्मचारी सहित समिक्षा गर्ने । ➢ बार्षिक रुपमा करदाताहरु सम्मिलित अन्तरक्रिया कार्यक्रम आयोजना गर्ने । ➢ करदातालाई सम्मान गर्ने (बढि कर तिर्नेलाई) ➢ राम्रो काम गर्ने जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीलाई राजस्व असुलीको आधारमा कार्यसम्पादन मूल्यांकन गरि प्रोत्साहन दिने)	निरन्तर वार्षिक रुपमा (नगरसभा गर्ने दिनमा)	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत कार्यपालिका

परिच्छेद -छ :आगामी तिन वर्षको आय प्रक्षेपण

यस परिच्छेदमा नगरपालिकाको राजस्व अधिकार, हालको आय संकलन अवस्था तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन पश्चात आय संकलनमा पार्ने प्रभाव समेतलाई मध्यनजर गर्दै आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ । महालेखा परिक्षकले स्वीकृत गरेको एकिकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गिकरण र व्याख्या, २०७४ को आधारमा आय प्रक्षेपण गरिएको छ । यसले नगरपालिकाको आय वजेट तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्ने छ

६.१ राजश्व सुधार कार्ययोजनाको आधारमा राजश्व प्रक्षेपण

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पश्चात आगामी तीन वर्ष (आ.व. २०७९।८० देखि २०८१।८२ को लागि आय प्रक्षेपण गरिएको छ । यो आय अनुमान राजस्व सुधार योजनामा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरूको आधारमा गरिएको छ । धैरैजसो शिर्षकहरूकोआय प्रक्षेपण प्राप्त तथ्याङ्कमा आधारित छ भने भविश्यमा आयका आधारको दायरा बढ्न गई सोबाट हुने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ । त्यसैगरि केही शिर्षकहरूको आय प्रक्षेपण गर्दा विगतको आय संकलनको वृद्धिदरलाई आधार मानिएको छ ।

तालिका नं. १२ : आगामी तीन आ.व.का लागि राजस्व प्रक्षेपणका आधार

राजस्व स	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्य (रु हजारमा)	आय प्रक्षेपणका आधारहरू	प्रक्षेपित रकम
११३१३	एकीकृत सम्पत्ति कर	१६४२७	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	१३१४२
१३११४	मालपोत वा भूमिकर तथा रजिष्ट्रशन	७५००	कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	६७५०
११३२१	घरवहाल कर	१६६१	कुल सम्भावनाको ६० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	९९७
११३२२	वहाल विटौरी शुल्क	८००	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	६४०
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य बस्तुको व्यावसायिक कारोबारमा लाग्ने कर	५००	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	४००
१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय	५००	कुल सम्भावनाको ६० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	३००
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्रि	२२५००	कुल सम्भावनाको ६० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १०	१३५००

			प्रतिशतले बढ्दै जाने	
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	१०	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	१०
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	८००	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	६४०
१४२२४	परिक्षा शुल्क	२५०	कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा ५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	२२५
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	५४०	कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	४८६
१४२४२	नक्सा पास दस्तुर	१०८५	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	८६८
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	१४५००	कुल सम्भावनाको ७० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	१०१५०
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता बिलम्वन दस्तुर	३५०	कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	३१५
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	१०००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	१०००
१४२४९	अन्य दस्तुर	४२४	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	४२४
१४२५३	व्यवसाय कर	१६६१	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	१३२९
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना ठेक्कापट्टा र जफतसमेत		कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	
११६९१	अन्य कर	१४०००	कुल सम्भावनाको ८० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	११२००
१४५२९	अन्य राजश्व	३५००	कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	३१५०
१४१५९	ढुङ्गा गिट्टि बालुवाबाट	३५०००	कुल सम्भावनाको ६० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	२१०००
	ख. राजश्व बाँडफाँड			
	संघिय राजश्व बाँडफाँड		आ.ब. २०७८।७९ का लागि प्राप्त	

	प्रदेश राजश्व बाँडफाँड		सिलिङ्ग र त्यसपछि क्रमस ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने	
	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मुल्य अभिवृद्धि कर			६१९७९
	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तशुल्क			६१९७९
	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने सवारी साधन कर			६९०३
	ग. वित्तीय हस्तान्तरण तथा अनुदान			
	संघीय सरकार			
१३३११	संघिय समानिकरण अनुदान		आ.ब. २०७८।७९ का लागि प्राप्त सिलिङ्ग र त्यसपछि क्रमस ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने	१,८१,१००
१३३१२	संघिय सर्शत अनुदान चालु			२,९३,१९०
	संघिय सर्शत अनुदान पुँजिगत			५२,९००
१३३१४	संघिय विशेष अनुदान चालु			२२,४००
१३३१६	संघिय समपुरक अनुदान चालु			१३,९००
	प्रदेश सरकार			
१३३११	प्रदेश समानिकरण अनुदान		आ.ब. २०७८।७९ का लागि प्राप्त सिलिङ्ग र त्यसपछि क्रमस ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने	८६५०
१३३१२	प्रदेश सर्शत अनुदान चालु			११५४४
१३३१४	प्रदेश बिशेष अनुदान चालु			७०००
१३३१६	प्रदेश समपुरक अनुदान चालु			१९९४००

६.२ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आयको प्रक्षेपण

आय शीर्षकको संभाव्य आधार तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई आधार मानी नगरपालिकाको आगामी तीन वर्षको प्रक्षेपित आयको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । प्रक्षेपणको लागि राजस्व संकेत वर्तमानमा सिफारिश गरिएको लेखा कोडको आधारमा गरिएको छ । माथिका अध्यायहरूमा प्रस्ताव गरिएअनुसार ऐनले दिएबमोजिम करका दायरा विस्तार गर्न सकेको खण्डमा निम्न तालिकामा दिए अनुसार नगरपालिकाको आय वृद्धि हुने देखिन्छ ।

तालिका न १३ आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण

रु. हजारमा

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	यथार्थ	कुल सम्भाव्यता	प्रक्षेपित आय

		२०७७/०७८	**२०७८/०७९**	**२०७९/०८०**	**२०८०/०८१**	**२०८१/०८२**
११३१३	एकीकृत सम्पत्ति कर	०	१३१४२	१४४५६	१५९०२	१७४९२
१३११४	मालपोत वा भूमिकर तथा रजिष्ट्रशन	१७३७२	६७५०	७४२५	८१६८	८९८४
११३२१	घरवहाल कर	१८९५	९९७	१०९७	१२०६	१३२७
११३२२	वहाल विटौरी शुल्क	१५५	६४०	७०४	७७४	८५२
११४५१	सवारी साधन					
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य बस्तुको व्यावसायिक कारोबारमा लाग्ने कर		४००	४४०	४८४	५३२
१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय सम्पत्ति भाडा	२१६	३००	३३०	३६३	३९९
१४२१२	सरकारी सम्पत्तीको बहाल बाट प्राप्त					
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्रि		१३५००	१४८५०	१६३३५	१७९६९
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	७	१०	११	१२	१३
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी		६४०	६७२	७०६	७४१
१४२२ ४	परिक्षा शुल्क		२२५	२३६	२४८	२६०
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	२७००	४८६	३१५	३४६	३८१
१४२४ २	नक्सा पास दस्तुर	६१०	८६८	९५५	१०५०	११५५
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	५१६३	१०१५०	१११६५	१२२८२	१३५०९
१४२४ ४	व्यक्तिगत घटना दर्ता बिलम्वन दस्तुर	२६८	३१५	३४७	३८१	४१९
१४२४ ५	नाता प्रमाणित दस्तुर	९७५	१०००	११००	१२१०	१३३१
१४२४ ९	अन्य दस्तुर	४२४	४२४	४६६	५१३	५६४
१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	४८				
१४६११	व्यवसाय कर	४६२	१३२९	१४६२	१६०८	१७६९
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना ठेक्कापट्टा र जफतसमेत	६६०				
११६९१	अन्य कर		११२००	१२३२०	१३५५२	१४९०७
१४५२९	अन्य राजश्व	३०६४	३१५०	३४६५	३८१२	४१९३
१४१५९	ढुङ्गा गिट्टि बालुवाबाट	२१७१०	२१०००	२३१००	२५४१०	२७९५१
	राजश्व बाँडफाँड					

	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मुल्य अभिवृद्धि कर	१२०८५७	६१९७९	६५०७८	६८३३२	७१७४९
	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तशुल्क		६१९७९	६५०७८	६८३३२	७१७४९
	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने सवारी साधन कर	१३७२६	६९०३	७२४८	७६११	७९९१
	वित्तीय हस्तान्तरण तथा अनुदान					
	संघीय सरकार					
१३३११	संघिय समानिकरण अनुदान	१७१९००	१,८१,१००	१९०१५५	१९९६६	२०९६४५
१३३१२	संघिय सर्शत अनुदान चालु	३७४६३०	२,९३,१९०	३०७८४९	३२३२४१	३३९४०४
	संघिय सर्शत अनुदान पुँजिगत		५२,९००	५५५४५	५८३२२.२५	६१२३८
१३३१४	संघिय विशेष अनुदान पुँजिगत		२२,४००	२३५२०	२४६९६	२५९३०
१३३१६	संघिय समपुरक अनुदान पुँजिगत		१३,९००	१४५९५	१५३२४	१६०९०
	प्रदेश सरकार					
१३३११	प्रदेश समानिकरण अनुदान	६०९८	८६५०	९०८२	९५३६	१००१३
१३३१२	प्रदेश सर्शत अनुदान चालु	११३५०	११५४४	१२१२१	१२७२७	१३३६३
१३३१४	प्रदेश बिशेष अनुदान पुँजिगत	७५००	७०००	७३५०	७७१७.५	८१०३
१३३१६	प्रदेश समपुरक अनुदान पुँजिगत	१८३५०	१९९४००	२०९३७०	२१९८३८	२३०८३०

परिच्छेद –सातः अपेक्षित नतिजा

सारांशमा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको पुर्ण कार्यान्वयन पश्चात् नगरपालिकाको आय संरचनालाई तलको तालिकामा दिईएको छ ।

तालिका न १४ प्रक्षेपित आय संरचना

रु. हजारमा

क. सं.	राजस्व शिर्षक	कुल सम्भाव्यता	प्रक्षेपित आय		
		२०७८/०७९	**२०७९/०८०**	**२०८०/०८१**	**२०८१/०८२**
१	आन्तरिक आय	८६५२६	९६३७८	१०४३६२	११४७४८
२	राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त आय				
	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मुल्य अभिवृद्धि कर	६१९७९	६५०७८	६८३३२	७१७४९
	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तशुल्क	६१९७९	६५०७८	६८३३२	७१७४९
	राजश्व बाँडफाँड भई प्राप्त हुने सवारी साधन कर	६९०३	७२४८	७६११	७९९१
४	अनुदान तथा वित्तिय हस्तान्तरण				
	संघिय सरकार	५६३४९०	५९१६६४	६२१२४७	६५२३१०
	प्रदेश सरकार	४७१३४	४९४९०	५१९६५	५४५६३
	जम्मा	**८२८०१२**	**८७४९३८**	**९२१८५१**	**९७३१११**
कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदान (प्रतिशतमा)		१०.४५	११.०२	११.३२	११.७९

प्रस्तुत विवरणले नगरपालिकाको आन्तरिक आय आगामी आर्थिक वर्ष २०७९।०८० मा ८ करोड ६५ लाख बराबर हुने अनुमान गरिएको छ, जुन कुल आय को १०.४५ प्रतिशत हुन आँउछ । यो रकम संकलन गर्न पनि नगरपालिकाले बर्तमान संरचना तथा ब्यवस्थापन प्रणालीमा ठुलै परिवर्तन गर्न आवश्यक देखिन्छ । नगरपालिकाले यस तर्फ निम्न कदम चाल्नुपर्ने देखिन्छ :

- आय संकलनकोलागि आवश्यक ऐन तथा कार्यविधिको तयारी
- आर्थिक ऐनमा कर तथा शुल्कका दर निर्धारण वा परिमार्जन तथा जरिवाना निर्धारण
- राजश्व परामर्श समितिको परिचालन
- राजश्व शाखाको क्षमता विकास

परिच्छेद – आठः अनुगमन तथा मूल्यांकन

स्थानीय सरकार संचालन ऐनको व्यवस्था अनुसार राजस्व परामर्श समितिलाई राजस्वका स्रोत, दायरा तथा दरको विश्लेषण गरी आय अनुमान गर्ने र स्रोत अनुमान तथा वजेट सिमा निर्धारण समितिलाई आगामि ३ आर्थिक बर्षको आय अनुमान गर्ने कार्यमा यो राजश्व सुधार कार्ययोजनाले सहयोग गर्दछ । त्यसैले हरेक आर्थिक बर्षको बैशाख पहिलो हप्तासम्ममा राजश्व सुधार कार्ययोजना तयार गरी सम्बन्धित समितिलाई उपलब्ध गराएमा समितिबाट गरिने निर्णयहरुकोलागि आवश्यक आधार हुनेछ । राजश्व सुधारका नीति, कृयाकलापहरु तथा वजेट अनुमान पश्चात राजश्व सुधार कार्ययोजना अनुसारका कृयाकलापहरु संचालन भए नभएको तथा अनुमान अनुसार आय असुली भएको नभएको सम्वन्धमा नियमित रुपमा अनुगमन गर्ने, आगामी आर्थिक बर्षको आय प्रक्षेपणका लागि त्यस अवधि सम्मको कृयाकलाप तथा आय असुली अवस्थाको मूल्यांकन गर्ने तथा आर्थिक बर्ष सम्पन्न भएपछि सो आर्थिक बर्षकोलागि तय गरिएका कृयाकलापहरु तथा आय असुली अवस्थाको मूल्यांकन गर्न आवश्यक हुन्छ । यो राजश्व सुधार कार्य योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि निम्न चार तहको अनुगमन तथा मूल्यांकन ब्यवस्था सिफारिश गरिएको छ ।

(क) कार्यालय स्तरको अनुगमनः यो स्तरको अनुगमन तथा मूल्यांकनकोलागि प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, राजश्व शाखा तथा अन्य सम्वन्धित शाखाका प्रतिनिधिहरुलाई जिम्मेवार वनाउनु पर्दछ । स्थानीय तहले कम्तिमा महिनामा एक पटक बैठक वसी योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था तथा असुली अवस्थाको अनुगमन गरी लक्ष हासिल गर्नेतर्फ आवश्यक कार्यगत निर्णयहरु गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ ।

(ख) राजश्व परामर्श समितिवाट अनुगमन तथा मूल्यांकनः

राजश्व परामर्श समितिले चौमासिक रुपमा राजश्व सुधार योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, आय संकलनको अवस्थाको नियमिति अनुगमन गरी कार्यपालिकालाई आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने कार्य यस अन्तर्गत पर्दछ । त्यसैगरी आगामी आर्थिक बर्षकोलागि आयको अनुमान गर्ने कार्य पूर्व भएका कार्यको मूल्यांकन गरी स्रोत, दर तथा दायरामा सुधारकोलागि कृयाकलाप सिफारिश गर्ने र त्यसको आधारमा आयको अनुमान गर्नु पर्दछ । यसका अतिरिक्त आर्थिक बर्षको समाप्ती पश्चात राजश्व सुधार योजनाको समिक्षा गरिन्छ ।

(ग) कार्यपालिकावाट अनुगमन तथा मूल्यांकनः

कार्यपालिकाको बैठकले राजश्व परामर्श समितिवाट प्रस्तुत गरेका सुझावहरुलाई छलफलमा ल्याई आवश्यक निर्णय गर्ने कार्य यस अन्तर्गत पर्दछ । छलफलको क्रममा राजश्व सुधार योजना तथा आय असुली अवस्थाको समिक्षा गरी आवश्यक नीतिगत तथा कार्यगत निर्णय गर्नु आवश्यक भएमा निर्णय गरीन्छ ।

(घ) वाह्य अनुगमन तथा मूल्यांकनः

राजश्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने चाहने संघिय मामला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग, प्रदेश मन्त्रालय, दातृ निकायहरु आदिले अनुगमनकोलागि सहयोग प्रदान गर्न सक्नेछन्। यस्तो अनुगमन प्रणालीको स्थापनाले स्थानीय तहको अनुगमन तथा प्रतिवेदन गर्ने क्षमतामा विकास हुनेछ । राजश्व प्रशासनसंग सम्वन्धित तथ्यांक वाहेक

योजना कार्यान्वयन प्रकृयाको अनुगमन तथा करदाताहरुको अनुभुति संकलन पनि अनुगमनको मूख्य विधि हुनसक्नेछ ।

८.१ निष्कर्ष र सुझाव

नगरपालिकाहरुले स्थानीय सरकारको रुपमा अधिकार प्राप्त गरेका छन् । नगरपालिकाको सन्दर्भमा हालको परिवर्तित व्यवस्था अनुसार राजस्व परिचालनका क्षेत्रमा गर्नुपर्ने सुधारका कृयाकलापहरुको पहिचान, पहिचान गरिएका कृयाकलापको कार्यान्वयन सुनिश्चितताका लागि स्पष्ट कार्ययोजनाका साथमा अगामी आर्थिक वर्षहरुमा संकलन हुन सक्ने राजस्वको प्रक्षेपणलाई यस प्रतिवेदनले समेटेको छ ।

राजस्व बाँडफांडको प्रक्षेपण गर्दा हाल बाँडफाँड भई आएका स्रोतहरुको मात्र प्रक्षेपण गरिएको छ । यो प्रक्षेपण तयार गर्दा केन्द्र सरकार र स्थानीय सरकार वीच र प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकार बीच हुने राजस्व बाँडफाँडलाई नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट आगामी आ.ब. २०७८।७९ का लागि प्रदान गरिएको बजेट सिमालाई आधार मानिएको छ ।

नगरपालिकालाई राजस्व संकलन अधिकार उल्लेख्य रुपमा प्रदान गरिएता पनि नगरपालिकाको दायरा अधिक देखिदैन । नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रका सम्भाव्य सबै कर, शुल्क तथा दस्तुर संकलन गर्ने प्रयास गरेको देखिन्छ । सिमित साधन र श्रोतका कारण राजस्व प्रशासन प्रभावकारी हुन नसक्ने भएकोले तत्काल राजस्व बृद्धिमा योगदान पुऱ्याउन मद्दत गर्ने केहि महत्वपुर्ण र प्रभावकारी श्रोतहरुको संकलन तर्फ ध्यान दिनु उपयुक्त देखिन्छ । साथै राजस्व सुधार कार्ययोजनामा उल्लेख भएका क्रियाकलापहरुलाई पनि प्राथमिकिकरण गरी कार्यान्वयन गर्नु उचित हुन्छ । नगरपालिकाले प्रभावकारी संकलनमा प्राथमिकताका आधारमा तत्काल जोड दिनुपर्ने राजस्वका शीर्षकहरु निम्नानुसार छन् :

- सम्पत्ति कर
- घर जग्गा बहाल कर
- व्यवसाय कर
- नक्सापास दस्तुर
- व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर
- सवारी साधन कर
- वन पैदावार
- मनोरञ्जन कर
- विज्ञापन कर

त्यसैगरी नगरपालिकाले राजस्व बृद्धि एवं करको प्रभावकारी संकलनका लागि प्राथमिकताका आधारमा निम्नानुसारका क्रियाकलापहरू गर्न सिफारिस गरिन्छ :

- आवश्यक जनशक्ति तथा भौतिक सुविधा सहितको राजस्व शाखा सुदृढिकरण गर्ने ।
- तथ्यांक संकलन र अद्यावधिकरण गर्ने ।
- बहाल विटौरी करका क्षेत्रहरुको ठेक्का निर्धारण गर्ने ।
- करदाताहरूलाई नियमित रुपमा पत्र वा विद्युतिय सूचना पठाउने ।
- लेखा प्रणालीलाई व्यवस्थित गरी पेश्की नियन्त्रण, वैज्ञानिक लेखा प्रणालीको ब्यवस्थापन र स्थीर सम्पत्तिहरूको संरक्षण र परिचालन गर्ने ।

थप सुझावहरु

- व्यवसाय संचालन गर्न उत्प्रेरित गर्ने
- उपयुक्त स्थानमा सटर निर्माण गरी भाडामा दिन सकिने ।
- निजी विद्यालयको तथ्यांक लिने ।
- Billing System को विकास (जस्तैः SMS / Mobile System_ गर्ने ।
- राजस्वलाई नगरपालिकाको सेवा प्रणालीमा आवद्ध गर्ने र सचेतना कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

- राजस्व प्रशासन सम्बनधी कार्य क्रमशः विकेन्द्रिकरण गर्दै लैजाने ।
- निजी क्षेत्र र विभिन्न दातृ निकायहरुबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रम र लगानीलाई पालिकाको वहुवर्षिय तथा वार्षिक कार्यक्रमसँग आवद्ध गरी स्रोत परिचालन गर्ने ।
- नगरपालिकाले संचालन गर्दै आएका सम्भाव्य आयोजनाहरुको निर्माण, मर्मत तथा संचालनमा निजी क्षेत्रको सहभागिता बढाउंदै लैजाने ।
- नगरपालिकाको कर प्रणाली र खर्च प्रणालीलाई क्रमशः कम्प्यूटर सफ्टवयर प्रणालीमा लैजाने ।
- प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्ने
- नगरक्षेत्रभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गा तथा मठमन्दिरसँग रहेको सार्वजनिक जग्गाहरुलाई व्यवस्थित गरी व्यावसायिक रुपमा संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

राजस्व अभिबृद्धिका लागि वडागत रुपमा प्राप्त सुझावहरु

- तरकारी फलफुल तथा दुध संकलन केन्द्रको स्थापना गर्न सकिने,
- पिकनिक स्थल तथा पार्क निर्माण गर्ने,
- वडा वासिलाई करको वारेमा जानकारी दिने र नतिर्ने लाइ दण्ड तथा जरिवाना सम्म लगाउने,
- सबै व्यबसायीहरुलाई करको दायरामा ल्याउन सकिने,
- तरकारि तथा फलफुल संकलन र दुध संकलन केन्द्र स्थापना गर्न सकिने
- आवास क्षेत्र तथा व्यापारिक क्षेत्रको श्रेणि विभाजन गरि घर बहाल कर उठाउन सकिने,
- व्यवसायीहरुलाई करको दायरामा ल्याई कर तिर्न लगाउने नतिर्नेलाई दण्ड तथा जरिवाना लगाउने
- व्यवसाय दर्ता भए नभएको अनुगमन गर्ने,
- कर तथा राजस्व सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कार्यक्रम गर्ने
- निजी विद्यालयलाई कर उठाउने कार्यको कार्यान्वयन गर्ने ,
- अनिवार्य रुपमा व्यवसाय दर्ता गर्नु पर्ने,
- न्यूनतम भाडादर कायम गर्ने,
- बढि कर तिर्नेलाई प्रमाणपत्र तथा पुरस्कार दिई सबैलाई उत्साहित गराउने,
- करको दयरा फराकिला पार्ने,
- कर दर घटाउने ।
- राजश्व परनर्मश समितिको भुमिकालाई प्रभावकारी बनाउदै लैजाने
- राजश्व संकलन को नियमित प्रगति समिक्षा गर्ने
- राजश्व शाखाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तथा सुचना प्रविधिको अधिकतम उपयग गर्ने
- राजश्व परनर्मश समितिबाट मुल्याङकन तथा अनुगमन गर्ने
- करदाताको अभिलेख ,राजश्व चुहावट नियन्त्रण तथा आन्तरिक लेखापरिक्षण मा जोड दिन

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : सन्दर्भ सामग्री संकलन तथा अध्ययन

- नेपालको संविधान २०७२
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४,
- एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गिकरण र व्याख्या, २०७४,
- बारबर्दिया नगरपालिका आ.व.०७८।०७९ को योजना, नीति बजेट तथा कार्यक्रम,
- परिवर्तित संरचना अनुसार विभिन्न मन्त्रालयहरूले निष्कासन गरेकणे कार्यविधि, दिग्दर्शन, ऐन कानुनका नमुनाहरूको अध्ययन
- बारबर्दिया नगरपालिका को आर्थिक ऐन २०७७
- नेपाल सरकारको वजेट वक्तव्य, २०७८।७९
- लुम्बिनी प्रदेश सरकारको वजेट वक्तव्य, २०७८।७९
- अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण (प्रदेश र स्थानीय तह), आर्थिक वर्ष २०७७/२०७८, नेपाल सरकार

अनुसुचि २: तथ्यांक/सूचना संकलनका फारम
बारबर्दिया नगरपालिका ,वर्दिया
राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा
तथ्यांक संकलन सूची
पालिकाको संक्षिप्त परिचय तथा हालको अवस्था:

- संक्षिप्त परिचय :
  - नामांकरण
  - घरधुरी तथा जनसंख्या
  - क्षेत्रफल तथा वडा विभाजन
  - प्रशिद्ध स्थलहरु
- **मुख्य पूर्वाधारको अवस्था**
  - सडक, बाटो, पुल
  - बिजुली
  - खानेपानी तथा सिंचाई
  - सावर्जनिक भवन तथा पूर्वाधारहरु
  - फोहरमैला व्यवस्थापन (फोहरको परिमाण र व्यवस्थापनको अवस्था)
- **आर्थिक अवस्था र भौगोलिक बनोट**

- उद्योग, व्यवसाय तथा कलकारखाना
- मुख्य व्यापारिक केन्द्रहरु
- भौगोलिक अवस्थिती
- प्राकृतिक तथा पर्यटकिय सम्पदा

पालिकाको संगठन तथा राजस्व प्रशासन :

- हालको संगठन संरचना
    - निर्वाचित पदाधिकारीहरुको विवरण
    - कर्मचारीहरुको विवरण
- राजस्व शाखा तथा राजस्व प्रशासन
    - राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण
    - कार्यकक्ष तथा कार्य स्थलको पर्याप्तता
    - फर्निचर, कम्प्यूटर, प्रिन्टर तथा अन्य भौतिक सुविधाहरु
    - राजस्व सम्बन्धी डाटा वेस
    - राजस्व प्रशासनमा सफ्फट्वेयर र त्यसको प्रयोग
    - कप्यूटर विलिङ्ग प्रणालिको प्रयोग,
- भौतिक सुविधाहरु
    - कार्यालयका भवनहरु
    - सवारी साधन
    - फर्निचर, कम्प्युटर, प्रिन्टर

पालिकाको आय (आन्तरिक तथा वाह्य) सम्बन्धी विवरणः

- विगत तीन आर्थिक वर्षहरु (२०७५/७६, ०७६/७७ र ०७७/७८) को यथार्थ आय विवरण
- चालु आर्थिक वर्षको (२०७८/७९) को अनुमानित/बजेट विवरण
- चालु आर्थिक वर्षका लागि नगरपालिका सभाले पारित गरेको कर, शुल्क तथा दस्तुरका दरहरु

अन्य दस्तावेज तथा सूचनाहरु

- गाउँ /नगर सभाले पारित गरेको आर्थिक ऐन
- राजस्व संग सम्बन्धी त अन्य नीति तथा कार्यक्रमहरु
- पालिकाको बस्तुस्थिति विवरण
- राजस्व परिचालनकालागि भएका प्रभावकारी प्रयासहरु

तथ्यांक संकलन फारम

१. पालिकाका आयका स्रोतहरू तथा हालको अवस्था

क.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण	संकलन भएको/नभएको	दर निर्धारणको अवस्था
क.	**कर तर्फ**			
	भूमि कर (मालपोत)			
	एकीकृत सम्पीत्त कर			
	सवारी कर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)			
	घर जग्गा बहाल कर			

क.सं.	आयका प्रकार	सम्भावनाको विवरण	संकलन भएको/नभएको	दर निर्धारणको अवस्था
	व्यवसाय कर			
	जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर			
ख.	**अन्य राजस्व**			
	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुङ्गा आदि प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी शुल्क			
	नक्सापास दस्तुर			
	व्यक्तिगत घटना दर्ता शुल्क			
	वहाल विटौरी शुल्क			
	पार्किङ्ग शुल्क			
	अस्पताल सञ्चालन			
	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क			
	स्थानीय खानेपानी महसुल			
	स्थानीय विद्युत महसुल			
	केवलकार, टेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, वन्जीजम्प, जिपफलायर, प्याराग्लाईडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्वन्धी सेवा तथा ब्यवसायमा सेवाशुल्क			
	निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीयपुर्वाधार तथा सेवामा सेवाशुल्क (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, ढल निकास, सडक वत्ति, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, ब्यायमशाला, पर्यटकिय स्थल, हाटवजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, वसपार्क, पुल आदि			
	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क			
	दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (एफएम रेडियो संचालन, घ वर्गको निर्माण इजाजतपत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका ब्यापारिक फर्म			
	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा, स्लेटजस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग शुल्क			
	वडा मार्फत गरिने सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर			
	दण्ड जरिवाना			

२: पालिकाको स्वामित्व वा भोगचलनमा रहेका जग्गा

क्र.सं.	जग्गा रहेका स्थान	कि.न.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा)
क	स्वामित्वमा रहेको जग्गा				
ख	भोगचलनमा रहेको जग्गा				

३: पालिकाको स्वमित्वमा रहेका भवन

क्र.सं.	स्थान	भवनको विवरण (कोठा समेत)	हालको उपभोग	भाडा वा बहाल रकम (यदी भएमा)

४: करमा आधारित सूचनाहरु

क. सम्पत्ति कर सम्बन्धी विवरण

पालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या : ....
आ.व. २०७६।७मा कर तिर्ने करदाता संख्या : .... संकलित रकम : ....

ख. भवन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	घरको वर्गीकरण	अनुमानित संख्या	बहालमा भएको संख्या	औसत बहाल दर
१	व्यापारीक प्रयोजनका लागि निर्मित भवन/घरहरु (नोटः व्यपारीक कम्पलेक्स, पार्टी प्यालेस, अस्पताल, कोल्ड स्टोर, नीजिविद्यालय तथा क्यापस आदी)			
२	औद्योगिक प्रयोजनका भवन/घरहरु			
३	**आवासिय भवन/घरहरु**			
३.१	कच्ची घरहरु -कच्ची जोडाई तथा छानाा)			
३.२	अर्ध कच्ची घरहरु (माटोको जोडाई र कंकिट वा स्टिलको छाना भएका)			
३.३	पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर			
३.४	पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर			
जम्मा				

ग. जग्गा सम्बन्धी विवरण

क.सं.	जग्गाको किसिम	स्थान	अनुमानित जग्गाधनी	अनुमानित क्षेत्रफल	औसत मूल्याङ्कन दर (मालपोत कार्यालयको

					आधारमा)
	शहरी क्षेत्र				
	आवासिय क्षेत्र				
	कृषि क्षेत्र				
	वन तथा अन्य क्षेत्र				
जम्मा					

घ. सवारी साधन सम्बन्धी विवरण
पालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या : ....
आ.व. २०७७/७८ मा कर तिर्ने करदाता संख्या : .... संकलित रकम : ....

क्र.सं.	**सवारी साधन**	**अनुमानित संख्या**	**कैफियत**
१	अटो रिक्सा तथा ई-रिक्सा		
२	ठेलागाडा, टाँगा, रिक्सा		
जम्मा			

ङ. व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी विवरण
पालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या : ....
आ.व. २०७७/७८ मा कर तिर्ने करदाता संख्या : .... संकलित रकम : ....

क्र.सं.	**व्यापार व्यवसायको विवरण**	**साना लगानी**	**मझौला लगानी**	**ठुला लगानी**	**कैफियत**
१	उद्योग				
२	वित्तिय संस्था (बैक, विकास बैक, सहकारी, विमा आदि)				
३	व्यापारिक भवन, मल, निजी अस्पताल, संस्थागत कलेज विद्यालय				
४	डिलर तथा थोक विक्रेता				
५	अन्य व्यवसायहरु				

छ. खानीजन्य वस्तु विक्री तथा निकासी

क्र.सं.	**उत्पादन/उत्खनन स्थल**	**बस्तुहरु**	**कुल उत्खनन योग्य परिणाम**	**विक्री मुल्य**	**संभाव्य निकासी परिमाण**
		ढुङ्गा			
		गिट्टी			
		बालुवा			

ज. जडिबुटी, कवाडी र जिव जन्तु (व्यवसायिक उपयोग)

क.सं.	**बस्तुहरु**	**इकाई**	**कुल संकलन परिणाम**	**अनुमानित मुल्य**
क.	जडिबुटी जन्य बस्तुहरु			
ख.	कवाडी जन्य बस्तुहरु			
ग.	जिवजन्तु			

झ. वहाल विटौरी

क.सं.	**सम्पत्तिहरु**	**स्थान**	**इकाई**	**परिमाण**	**दर**
क.	भवन तथा कोठाहरु				
ख.	मेसिनहरु				
ग.	सार्वजनिक सम्पत्ति				
घ.	हाट बजार				

ण. पालिकाले निर्माण, संचालन तथा व्यवस्थापन गरेका तथा सेवाग्राहीलाई उपलब्ध गराउने सेवा

क्र.सं.	**सेवाहरु**	**उपलब्ध गराईएको स्थान वा क्षेत्र**	**इकाई र परिमाण**	**सेवा शुल्कको संभावना के छ ?**	**हालको अवस्था (आय)**
१	फोहर मैला व्यवस्थापन				
२	स्थानीय खानेपानी				
३	बिजुली				
४	धारा				
५	अतिथि गृह				
६	धर्मशाला				
७	पुस्तकालय				
८	सभागृह				
९	ढल निकास				
१०	सडक बत्ति				
११	सार्वजनीक शौचालय				
१२	पार्क				
१३	पौडी पोखरी				

१४	व्यायमशाला				
१५	पर्यटकिय स्थल				
१६	पशु बधशाला				
१७	शवदाह गृह				
१८	बसपार्क				
१९	अन्य पार्किङ्ग क्षेत्र				
२०	सिफारिश तथा प्रमाणित				
२१	दर्ता, अनुमाति, नविकरण दस्तुर				
२२	मूल्याङ्कन सेवा शुल्क				
२३	नक्सापास				
२४	अन्य				
जम्मा					

अनुसूची ३ : राजस्व परिचालन तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यशालाको उपस्थिति विवरण

"कृषि, उद्योग र पर्यटनमा वृद्धि : बारबर्दिया नगरको समृद्धि"
"INCREASE IN AGRICULTURE, INDUSTRY AND TOURISM: PROSPERITY OF BARBARDIYA MUNICIPALITY"
बारबर्दिया नगरपालिका
BARBARDIYA MUNICIPALITY
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
OFFICE OF THE MUNICIPAL EXECUTIVE
JAYNAGAR, BARDIYA
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल Google Plus Code: 898P+MP Jaynagar LUMBINI PROVINCE, NEPAL

प.सः- २०७८/०७९ मितिः- २०७८/०९/२३
च.नः- १४८६

विषयः कार्यक्रम समन्वय तथा अनुमति सम्वन्धमा ।

श्री प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान,
लुम्बिनी प्रदेश,नेपालगंज बाँके ।

प्रस्तुत विषयमा यस नगरपालिकाको राजश्वव सुधार कार्ययोजना तर्जुमा तयारि प्रयोजनको लागि तहाँ प्रतिष्ठान र गभर्नेन्स एण्ड डिजाइन सोलुसन प्रा.लि. काठमाण्डौबीच सम्झौता बमोजिम उक्त गभर्नेन्स एण्ड डिजाइन सोलुसन प्रा.लि.ले यस नगरपालिकासँगको पहिलो चरणको बैठक/छलफल हुँदा मिति २०७८/०९/२३ गतेबाट अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने निर्णय भएको हुँदा प्रारम्भिक प्रतिवेदन बुझाउनको लागि यस कार्यालयबाट कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि अनुमति दिईएको व्यहोरा अनुरोध छ । साथै यस सम्वन्धि बैठकको निर्णय प्रतिलिपि यसै साथ संलग्न गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

(दशरथ बुढा)
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

084-404100, 404107 इमेलः barbardiyamun@gmail.com, info@barbardiyamun.gov.np
वेबसाइटः www.barbardiyamun.gov.np फेसबुक पेजः https://www.facebook.com/Barbardiyamunicipality/

Scanned with CamScanner

आज मिति २०७८।०।२३ गते बारबर्दिया नगरपालिकाका नगर प्रमुख श्री दुर्गा बहादुर थारु 'कविर' ज्यु को अध्यक्षतामा बैठक बसी यस नगरपालिकाको राजस्व सुधार योजना तयार गर्न देहाय बमोजिमको निर्णयहरु गरियो ।

उपस्थिति

१. श्री दुर्गा बहादुर थारु 'कविर' - नगरप्रमुख (सभाध्यक्ष)
२. श्री अजम्मु रोहित — नगर उपप्रमुख अतिथि
३. श्री दशरथ बुढा — प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
४. श्री श्याम बहादुर थारु — वडा अध्यक्ष - १
५. श्री रघुवीराम थारु — ॥ - ॥ - २
६. श्री लक्ष्मी शान्ति क्षेत्री — ॥ - ॥ - ३
७. श्री मान बहादुर थारु — ॥ - ॥ - ४
८. श्री मनिराम थारु — ॥ - ॥ ५
९. श्री कर्म बहादुर [illegible] — ॥ - ॥ - ६
१०. श्री जामलाल थारु — ॥ - ॥ - ७
११. श्री हरि प्रसाद भुसाल — ॥ - ॥ ८
१२. श्री कन्नु थारु — ॥ - ॥ ९
१३. श्री निरञ्जन कुमार ~~थारु~~ चौधरी — ॥ - ॥ १०
१४. श्री विजय कुमार थारु — ॥ - ॥ ११
१५. श्री लोकेन्द्र प्रसाद ढकाल — प्रशासकीय अधिकृत
१६. श्री गोविन्द पुरी — योजना अधिकृत
१७. श्री [illegible] पन्त — महिला विकास निरीक्षक, (सामाजिक) [illegible]
१८. श्री [illegible] शर्मा — ज. स्वा. नि., स्वास्थ्य शाखा संयोजक
१९. श्री उपेन्द्र जि.सी. — लेखापाल
२०. श्री नरेन्द्र भण्डारी — कम्प्युटर अपरेटर
२१. श्री राम बहादुर थारु — योजना संयोजक
२२. श्री राम दुलारी थारु — इ. नि. [illegible] — रामदुलारी
२३. श्री दुर्गा बहादुर विश्वकर्मा "आविष्कार" — नगर प्रवक्ता
२४. दिनेश बहादुर अधिकारी
नि. के. महर्जन
अर्जुन गन्धर्व

बारबर्दिया नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

Scanned with CamScanner

अनुसूची ४ : राजस्व परिचालन तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धी अन्तिम कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना उपस्थिति विवरण

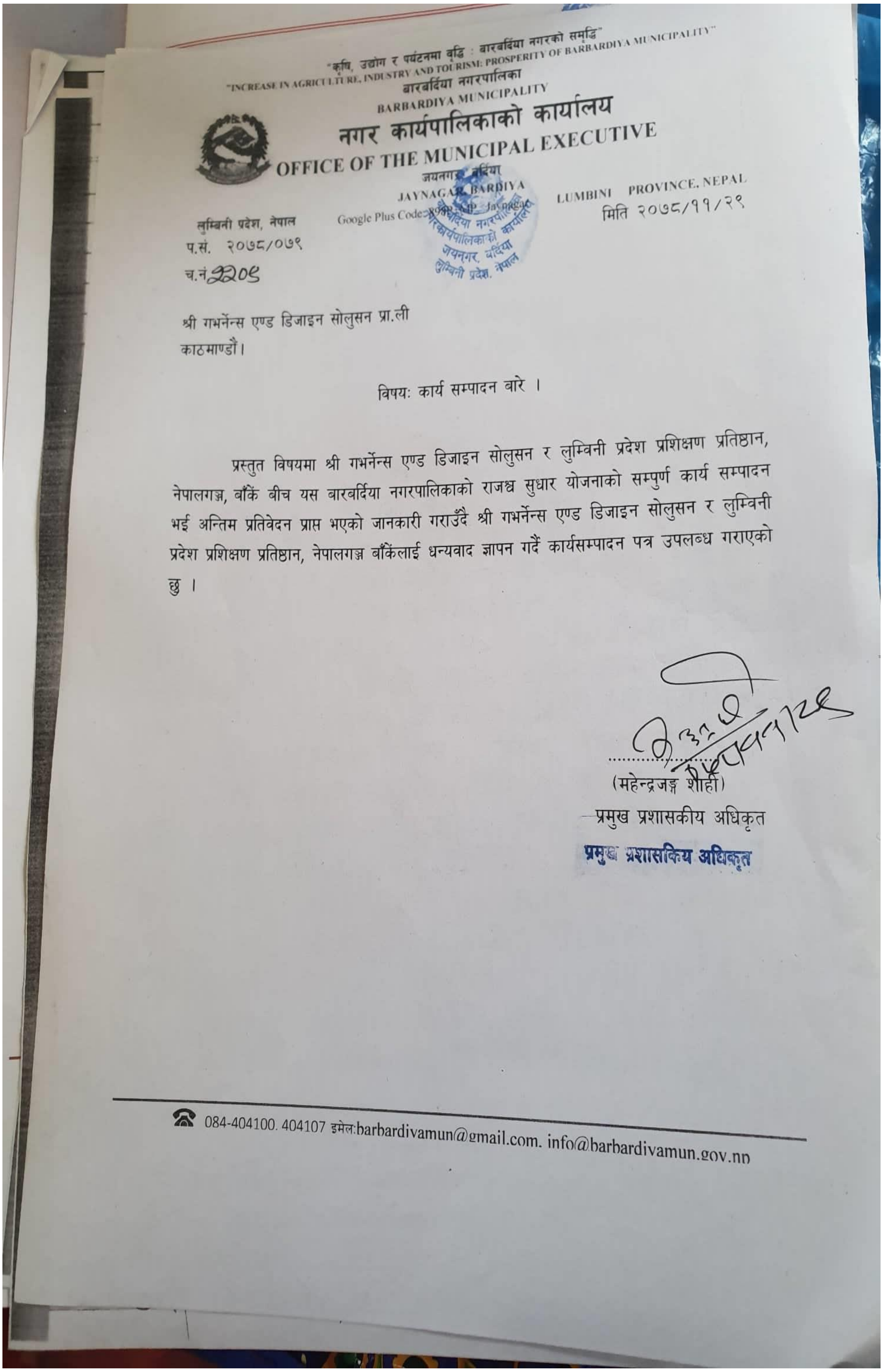

"कृषि, उद्योग र पर्यटनमा वृद्धि : बारबर्दिया नगरको समृद्धि"
"INCREASE IN AGRICULTURE, INDUSTRY AND TOURISM: PROSPERITY OF BARBARDIYA MUNICIPALITY"
बारबर्दिया नगरपालिका
BARBARDIYA MUNICIPALITY
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
OFFICE OF THE MUNICIPAL EXECUTIVE
जयनगर, बर्दिया
JAYNAGAR, BARDIYA
Google Plus Code: Jaynagar
LUMBINI PROVINCE, NEPAL
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प.सं. २०७८/०७९
च.नं. २२०९

मिति २०७८/११/२९

श्री गभर्नेन्स एण्ड डिजाइन सोलुसन प्रा.ली
काठमाण्डौं।

विषयः कार्य सम्पादन बारे ।

प्रस्तुत विषयमा श्री गभर्नेन्स एण्ड डिजाइन सोलुसन र लुम्विनी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, नेपालगञ्ज, बाँकें बीच यस बारबर्दिया नगरपालिकाको राजश्व सुधार योजनाको सम्पुर्ण कार्य सम्पादन भई अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएको जानकारी गराउँदै श्री गभर्नेन्स एण्ड डिजाइन सोलुसन र लुम्विनी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, नेपालगञ्ज बाँकेंलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै कार्यसम्पादन पत्र उपलब्ध गराएको छु ।

(महेन्द्रजङ्ग शाही)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

084-404100, 404107 इमेल:barbardiyamun@gmail.com, info@barbardiyamun.gov.np

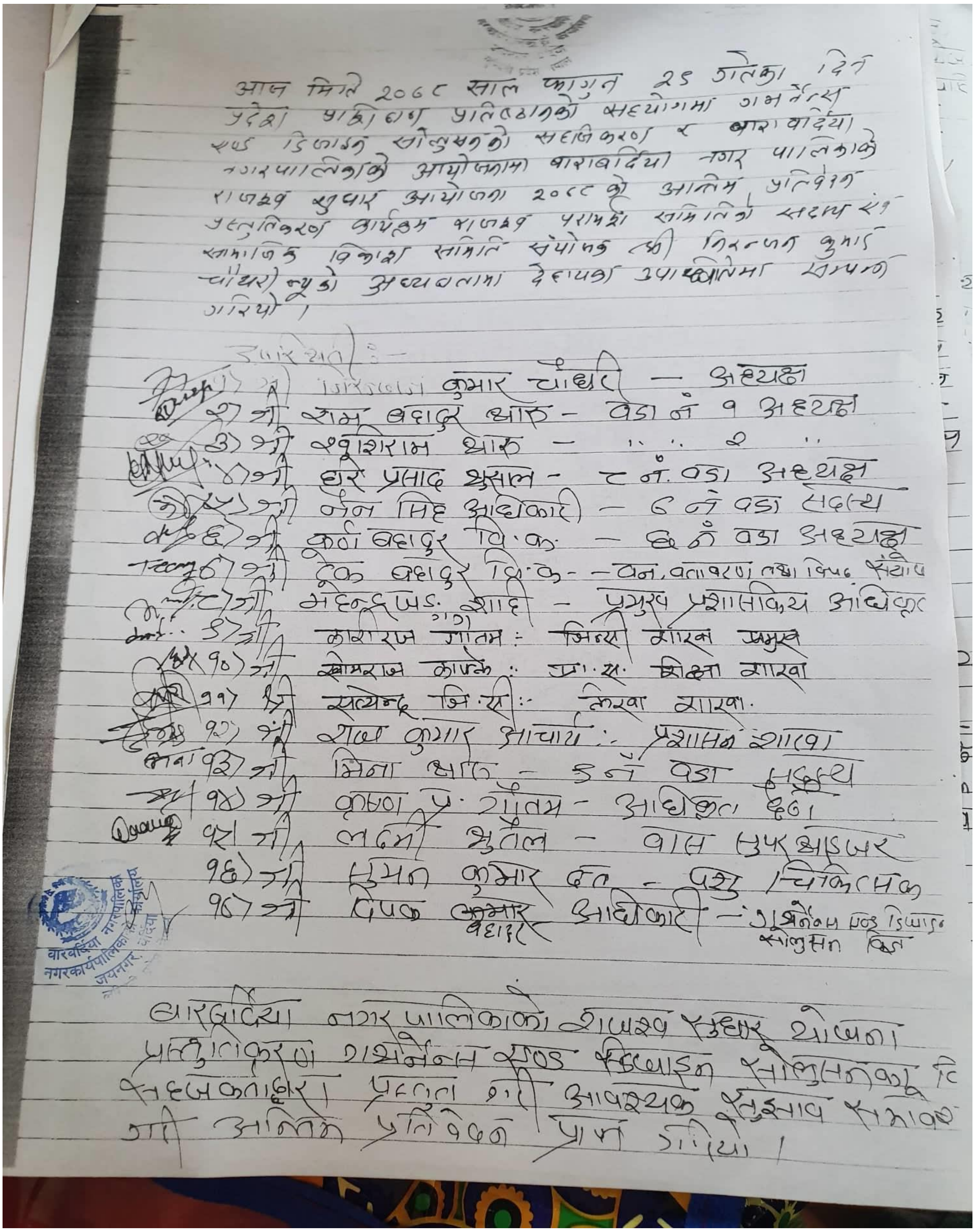

आज मिति २०७८ साल फागुन २९ गतेका दिन प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको सहयोगमा गभर्नेन्स एण्ड डिजाइन सोलुसनको सहजिकरण र बारबर्दिया नगरपालिकाको आयोजनामा बारबर्दिया नगर पालिकाको राजस्व सुधार आयोजना २०७८ को अन्तिम प्रतिवेदन प्रस्तुतिकरण कार्यक्रम राजस्व परामर्श समितिको सदस्य एवं सामाजिक विकास समिति संयोजक श्री निरन्जन कुमार चौधरी ज्यूको अध्यक्षतामा देहायको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो ।

उपस्थिति :-

१) श्री निरन्जन कुमार चौधरी — अध्यक्ष
२) श्री राम बहादुर थापा - वडा नं १ अध्यक्ष
३) श्री रघुरिराम थापा — " " २ "
४) श्री हरि प्रसाद भुसाल - ८ नं. वडा अध्यक्ष
५) श्री मान सिंह अधिकारी — ८ नं वडा सदस्य
६) श्री कर्ण बहादुर वि.क. — ६ नं वडा अध्यक्ष
७) श्री टेक बहादुर वि.क. — वन, वातावरण तथा विपद संयोजक
८) श्री महेन्द्र प्रसाद शाही — प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
९) श्री कासीराज गौतम : भित्री लेखा प्रमुख
१०) श्री खेमराज कार्के : प्रा.स. शिक्षा शाखा
११) श्री सत्येन्द्र भि.सी.: लेखा शाखा.
१२) श्री राज कुमार आचार्य : प्रशासन शाखा
१३) श्री मिना थापा - ३ नं वडा सदस्य
१४) श्री कृष्ण प्र. गौतम - अधिकृत छैठौं
१५) श्री लक्ष्मी भुसाल - वास सुपरभाइजर
१६) श्री सुमन कुमार दत्त - पशु चिकित्सक
१७) श्री दिपक बहादुर अधिकारी - गभर्नेन्स एण्ड डिजाइन सोलुसन लिमि

बारबर्दिया नगर पालिकाको राजस्व सुधार योजना प्रस्तुतिकरण गभर्नेन्स एण्ड डिजाइन सोलुसनका टिम लिडर बाट प्रस्तुत गरी आवश्यक सुझाव समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त गरियो ।

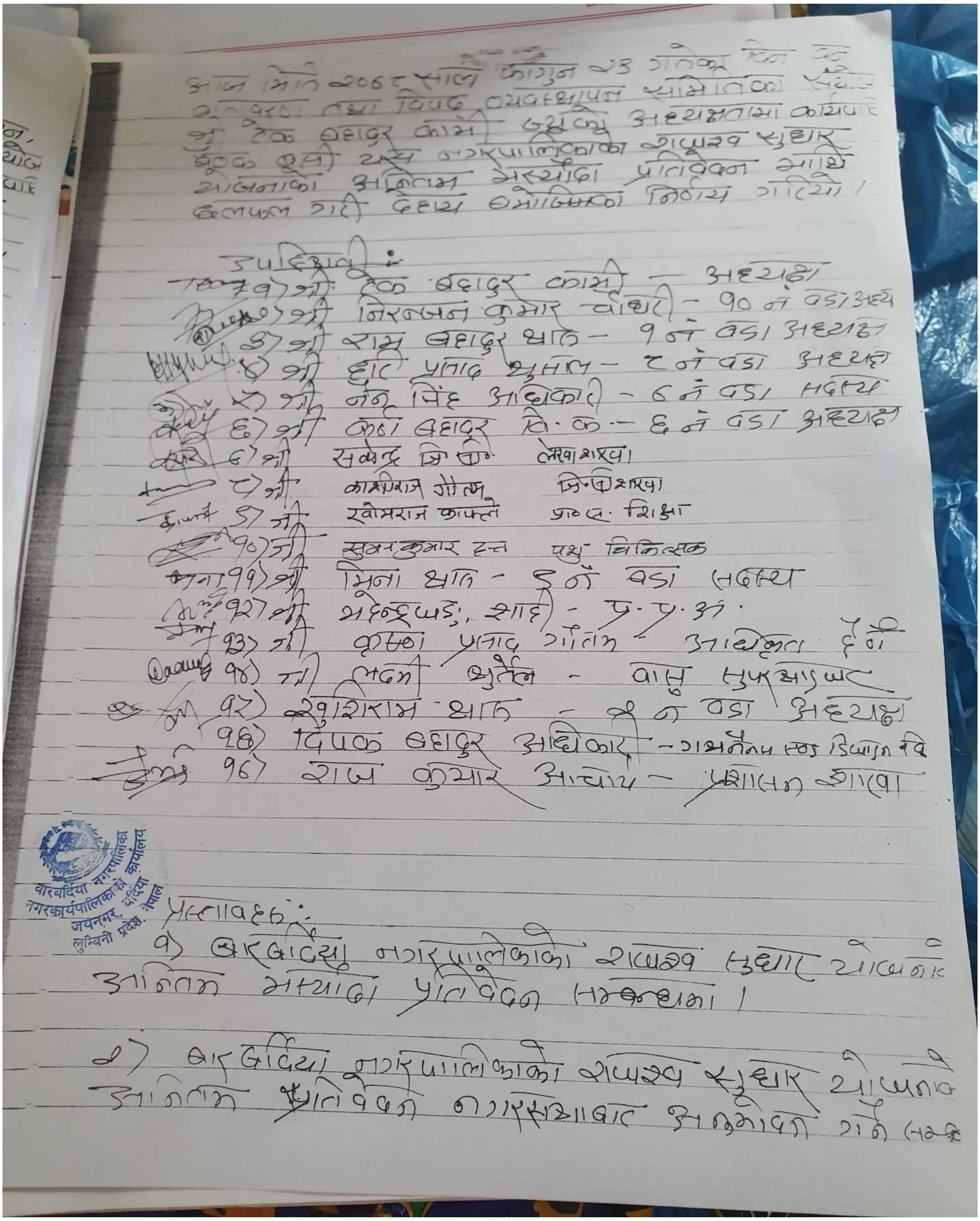

आज मिति २०६८ साल फागुन २३ गतेका दिन यस नगरपालिका तथा विपद व्यवस्थापन समितिको संयोजक श्री टेक बहादुर कामी ज्यूको अध्यक्षतामा कार्यपालिका बैठक बसी यस नगरपालिकाको राजस्व सुधार योजनाको अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन माथि छलफल गरी देहाय बमोजिमको निर्णय गरियो ।

उपस्थिति :

१) श्री टेक बहादुर कामी – अध्यक्ष
२) श्री निरञ्जन कुमार चौधरी – १० नं वडा अध्यक्ष
३) श्री राम बहादुर थापा – १ नं वडा अध्यक्ष
४) श्री हरि प्रसाद थुलुंग – ८ नं वडा अध्यक्ष
५) श्री नन्द सिंह अधिकारी – ६ नं वडा सदस्य
६) श्री कर्ण बहादुर वि.क. – ६ नं वडा अध्यक्ष
७) श्री सर्वेन्द्र मि [illegible] लेखा शाखा
८) श्री काशीराज गौतम जि.वि. शाखा
९) श्री खोमराज काफ्ले प्रा.स. शिक्षा
१०) श्री सुमन कुमार दत्त पशु चिकित्सक
११) श्री मीना थापा – ५ नं वडा सदस्य
१२) श्री महेन्द्र घड़ाल, शाही – प्र.प्र.अ.
१३) श्री कृष्ण प्रसाद गौतम – आधिकृत [illegible]
१४) श्री लक्ष्मी थुलुंग – वातु सुपरभाइजर
१५) खगिशराम थापा – [illegible] नं वडा अध्यक्ष
१६) दिपक बहादुर अधिकारी – ग्रामीण [illegible] डिभाइन [illegible]
१७) राज कुमार आचार्य – प्रशासन शाखा

बारबर्दिया नगरपालिका नगरकार्यपालिकाको कार्यालय जयनगर, बर्दिया लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प्रस्तावहरु :

१) बारबर्दिया नगरपालिकाको राजस्व सुधार योजनाको अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

२) बारबर्दिया नगरपालिकाको राजस्व सुधार योजनाको अन्तिम प्रतिवेदन नगरसभाबाट अनुमोदन गर्ने सम्बन्धि

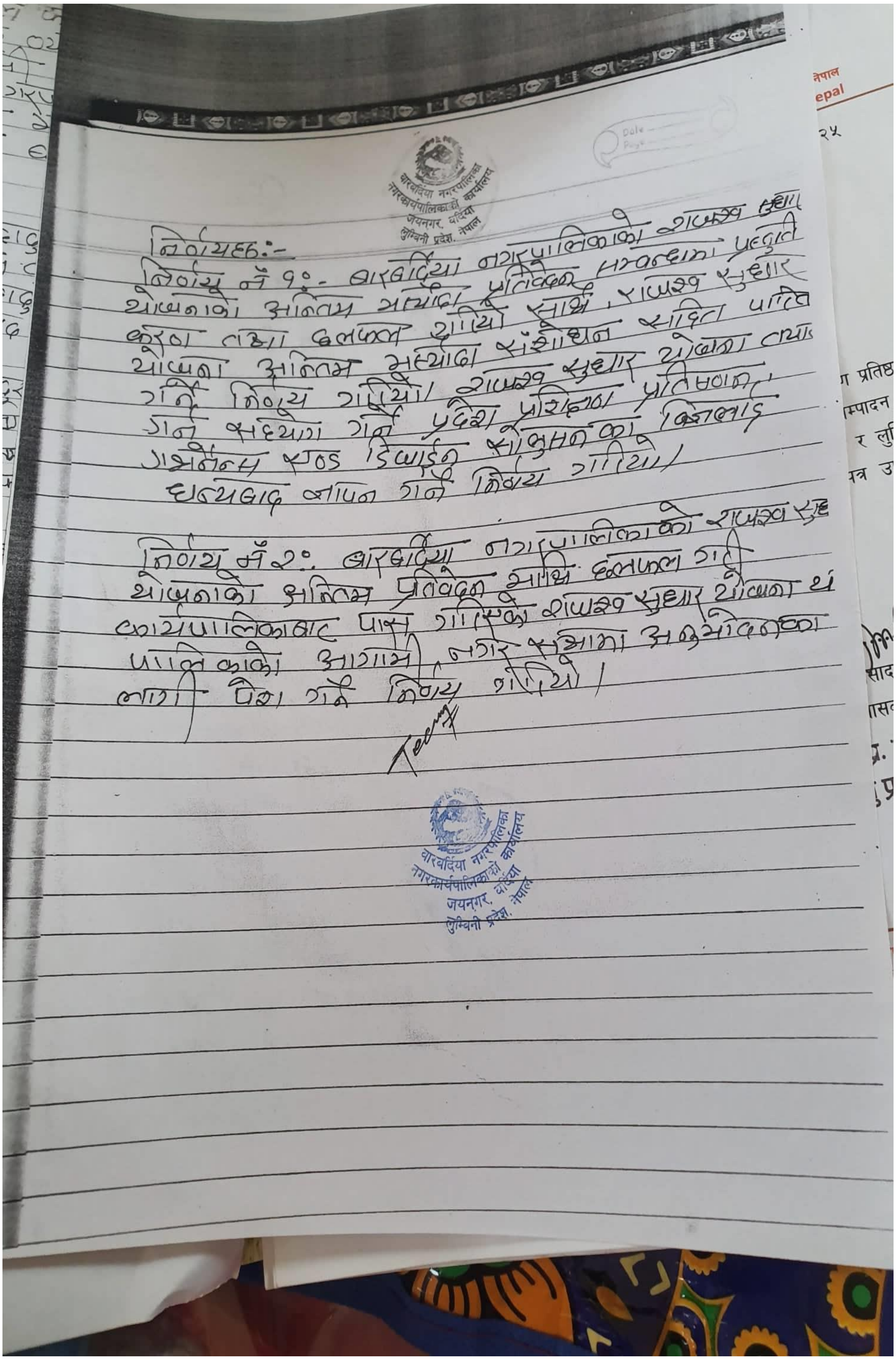

निर्णयहरू:-

निर्णय नं १ः- बारबर्दिया नगरपालिकाको राजस्व सुधार योजनाको अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन सम्बन्धमा प्रस्तुतीकरण तथा छलफल गरियो साथै, राजस्व सुधार योजना अन्तिम मस्यौदा संशोधन सहित पारित गर्ने निर्णय गरियो। राजस्व सुधार योजना तयार गर्न सहयोग गर्ने प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, ग्भर्नेन्स एण्ड डिजाईन सोलुसनका विज्ञलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्ने निर्णय गरियो।

निर्णय नं २ः बारबर्दिया नगरपालिकाको राजस्व सुधार योजनाको अन्तिम प्रतिवेदन माथि छलफल गर्दै कार्यपालिकाबाट पास गरिएको राजस्व सुधार योजना यस पालिकाको आगामी नगर सभामा अनुमोदनको लागि पेश गर्ने निर्णय गरियो।

अनुसूची ५ : राजस्व परिचालन तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यशालाको उपस्थिति फोटोहरु

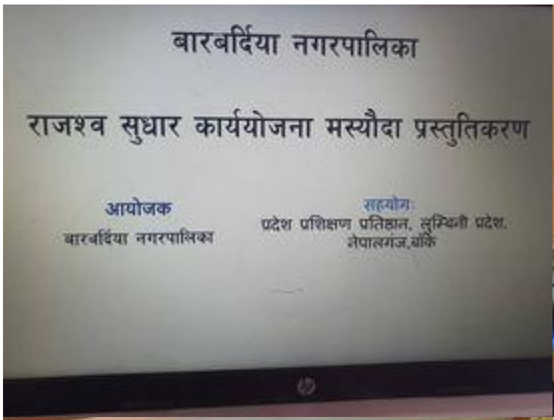
बारबर्दिया नगरपालिका
राजश्व सुधार कार्ययोजना मस्यौदा प्रस्तुतिकरण
आयोजक
बारबर्दिया नगरपालिका
सहयोग:
प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, लुम्बिनी प्रदेश,
नेपालगंज,बाँके